

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1234
1, 2, 5, 9, 10, 12, 19, 23, 24, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 40 STRAIPSNIŲ IR IV SKYRIAUS
PAVADINIMO PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO III¹ SKYRIUMI, 33¹
STRAIPSNIU IR PRIEDU BEI 29 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMO PROJEKTO BEI LIETUVOS RESPUBLIKOS PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR.
XI-570 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO
KODEKSO 2.77 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 2.78 BEI 2.79 STRAIPSNIŲ
PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Šiuo metu licencijavimo pagrindus nustato net keli teisės aktai, naudojamos skirtingos sąvokos, trūksta vieno horizontalaus įstatymo, kuris nustatytų bendruosius ir universaliuosius licencijavimo pagrindus. Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymas reglamentuoja paslaugų sferos (su tam tikromis išimtimis) licencijavimą, tuo tarpu Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse yra nuostatos dėl juridinių asmenų licencijavimo. Be to, tam tikrus licencijavimo aspektus – Licencijų informacinės sistemos (toliau – LIS) vaidmenį licencijavimo procese – nustato Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Licencijavimas reglamentuojamas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 937 „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo ir Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintame Licencijavimo pagrindų apraše (toliau – Aprašas), tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybei neatskaitingiems viešojo administravimo subjektams tik rekomenduojama vadovautis šio Aprašo nuostatomis. Apraše nustatyti horizontalaus taikymo licencijavimo pagrįstumo vertinimo pagrindai, licencijų išdavimo modeliai ir jų taikymo pagrindai, licencijavimą reguliuojančių įstatymų ir licencijavimo taisyklių rengimo reikalavimai. Toks fragmentuotas teisinis reguliavimas sukelia nemažai painiavos. Jei Civilinis kodeksas nustato bendrus reikalavimus licencijų išdavimui tik juridiniams asmenims, o Paslaugų įstatymas reguliuoja leidimų išdavimo procesą, susijusį tik su tam tikrų paslaugų teikimu, tai neaišku, kuriuo iš šių įstatymų reikėtų vadovautis nustatant leidimų išdavimą juridiniams asmenims paslaugų vykdymui, kai tarp šių įstatymų nuostatų, taikytinų tokiam licencijavimui, yra nemažai prieštaravimų. To paties dalyko reguliavimas neturėtų būti nustatomas keliuose teisės aktuose, tai nesuderinama su teisėkūros ekonomišku.

Viešojo administravimo įstatyme apibrėžtos „licencijos“ samprata yra siauresnė negu Paslaugų įstatyme apibrėžto analogiškos prasmės „leidimo“, nes neapima tų atvejų, kai Europos Sąjungos teisės akte yra nurodyta, koku būdu yra suteikiama teisė vykdyti veiklą, ir tai nėra nei dokumentas, nei įrašas LIS. Be to, jei viešojo administravimo subjektas priima administracinį sprendimą išduoti leidimą ūkinei veiklai ne LIS, tai taip pat nebūtų laikoma licencija pagal Viešojo administravimo įstatymo apibrėžtį. Tokia siaura licencijos sąvoka ilgainiui sąlygotų tam tikrų teisės vykdyti ūkinę veiklą suteikimo formų (leidimų, licencijų) eliminavimą iš LIS, neapibrėžtumą taikyti ar netaikyti licencijavimo pagrindų tokių teisių vykdyti veiklą suteikimo reglamentavimui.

Dėl pernelyg siauros ir neaiškos licencijos sąvokos licencijavimo pagrindai ne visada taikomi leidimams, kurie pagal savo prasmę ir paskirtį yra tam tikra licencijavimo forma. Licencijos sąvoka paprastai suprantama kaip viešojo administravimo subjekto sutikimas, kad ūkio subjektas užsiimtų tam tikra ūkine veikla. Tačiau tokia siaura licencijos samprata sukuria neapibrėžtumą keliais aspektais:

a) ar licencija turėtų būti laikomas leidimas, kuriuo ūkio subjektui suteikiama teisė atlikti konkretų veiksmą vykdant ūkinę veiklą (pavyzdžiui, eksporto ar importo licencija, statybos leidimas ir pan.)?

b) ar licencija turėtų būti laikomas ūkinei veiklai naudojamų darbo priemonių ar įrankių registravimas (pavyzdžiui, lošimo įrenginio sertifikatas, transporto priemonės registravimas)?

c) ar licencija turėtų būti laikomas leidimas, išduodamas tiek ūkio subjektams, tiek fiziniams asmenims, kuriems licencijos reikia asmeninėms reikmėms ar namų ūkio poreikiams tenkinti (pavyzdžiui, statybos leidimas, leidimas iškasti gręžinį, leidimas nukirsti medį ir pan.)?

Šiais atvejais licencijavimo pagrindai dėl teisinio neapibrėžtumo taikomi nenuosekliai, kai kuriose srityse taikomi, kitose – ne, kas sąlygoja galimus nepagrįstus ar neproporcingus ribojimus tiek ūkio subjektams, tiek fiziniams asmenims, kuriems leidimo reikia asmeniniams poreikiams, nes dažnai leidimo tam tikram veiksmui atlikti yra reikalaujama tiek iš ūkio subjektų, tiek iš fizinių asmenų, kurie tą veiksmą siekia atlikti asmeniniams poreikiams tenkinti. Ūkio subjekto veikimo laisvė yra trikdoma ir tuo atveju, kai jam reikia gauti veiklos licenciją, ir kai jam reikia gauti leidimą atlikti tam tikrą veiksmą jau vykdant veiklą ar registruoti darbo priemonę ar įrankį, be kurių veikla negalėtų būti vykdoma norimu būdu, priemonėmis ar įrankiais.

Dažnai licencijų ar leidimų išdavimo tvarkos neatitinka būtinumo, proporcingumo ar nediskriminavimo principų, licencijavimo sąlygos nėra nustatytos įstatymu arba yra nekonkrečios, tokiu būdu suteikiama diskrecija licencijas išduodančiam viešojo administravimo subjektui savo nuožiūra priimti sprendimą dėl licencijos išdavimo, galiojimo sustabdymo ar galiojimo panaikinimo, kas sąlygoja korupcijos pasireiškimą galimybėmis, pareiškėjų bei licencijos turėtojų nepasitenkinimą ir skundus dėl aiškaus teisinio reguliavimo nebuvimo ir sprendimų nepagrįstumo. Pažymėtina, kad nustatant licencijavimo pagrindus siekiama, kad licencijavimo funkcijos valstybėje būtų atliekamos tikslingai, efektyviai, koordinuotai, proporcingai, mažiausiomis sąnaudomis, kuo mažiau trikdant licenciją siekiančio gauti subjekto veiklą, užtikrinant kuo didesnę jo veikimo laisvę ir veiksmingai apsaugant įstatymų bei kitų teisės aktų ginamas teises ir teisėtus interesus. Viena iš problemų, sąlygojusių poreikį keisti teisinį reguliavimą, yra tai, kad kasmet daugėja licencijuojamų veiklų, apribojimų ūkinės veiklos vykdymui, nepakankamai įvertinamas jų pagrįstumas. Ypač turėtų būti atkreipiamas dėmesys ir visapusiškai įvertinama naujai įvedamo licencijavimo būtinybė tose verslo srityse, kurių licencijavimo nėra numatyta Europos Sąjungos teisės aktuose, kad nebūtų sukurta perteklinė reguliavimo našta, nepagrįsti konkurencijos apribojimai.

Viešojo administravimo įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad administraciniai sprendimai dėl licencijų priimami LIS, tačiau ši nuostata negali būti iki galo įgyvendinta. Daugeliu atvejų administraciniai sprendimai dėl licencijos galiojimo sustabdymo ar galiojimo panaikinimo priimami ūkio subjektui padarius administracinį nusižengimą. Tokiais atvejais licencijos galiojimo sustabdymas ar galiojimo panaikinimas skiriami kaip pagrindinė ar papildoma sankcija administracinio nusižengimo byloje, todėl administracinis sprendimas dėl sankcijos skyrimo negali būti priimamas LIS. Be to, kai kuriais atvejais pagal Europos Sąjungos teisės aktus licencijavimo procesas nuo prašymo pateikimo iki licencijos išdavimo turi būti vykdomas Europos Sąjungos institucijų tvarkomose informacinėse sistemose ar registruose, todėl visi licencijavimo procesai negali būti vykdomi tik LIS, LIS gali būti tik kaip alternatyvus licencijavimo įrankis ir centralizuota duomenų apie išduotas licencijas visose srityse kaupimo ir tvarkymo vieta.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija paprašė licencijas išduodančių viešojo administravimo subjektų pateikti preliminarų lėšų poreikį savo administruojamų licencijas išduodančių valstybės informacinių sistemų ar registrų pritaikymui prie naujojo reikalavimo priimti administracinius sprendimus dėl licencijų LIS, taip pat pateikti informaciją, ar licencijų išdavimui naudojamos valstybės informacinės sistemos reikalingos ir kitų funkcijų vykdymui, ir įvertinimą, ar būtų reikalinga išlaikyti tas sistemas licencijų išdavimą perkėlus į LIS, ar būtų galima jų atsisakyti. Pagal gautus jų atsakymus preliminariai įvertinta, kad vien tik administracinių sprendimų dėl licencijų priėmimo perkėlimas iš šių valstybės informacinių sistemų į LIS kainuotų apie 1 mln. Eur. Taip pat visi pateikę informaciją subjektai pažymėjo, jog atsisakyti kitų valstybės informacinių sistemų vis tiek nebūtų įmanoma, nes jų pagalba vykdomos ir kitos viešojo administravimo funkcijos.

Taip pat siekiant Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinto pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principo įgyvendinimo, reiškiančio, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti, be kita ko, ir Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytas asmens teises ir laisves, teisėtus interesus, tikslinga didinti asmenų informuotumą apie jų turimas teises ne tik apskundžiant administracinius

sprendimus, bet tam tikrais atvejais ir apie galimybes pasinaudoti kitomis teisių gynimo priemonėmis, kurios kyla iš Europos Sąjungos teisės. Galiojantis reguliavimas įtvirtina tik pareigą viešojo administravimo subjektams, priimantiems administracinius sprendimus juose, be kita, nurodyti administracinio sprendimo apskundimo tvarką. Administracinio sprendimo turinys įtvirtintas Viešojo administravimo įstatyme yra baigtinis, todėl ne iki galo užtikrinamos asmenų teisės, jiems nežinant, o viešojo administravimo subjektams atitinkamuose savo priimamuose administraciniuose sprendimuose nenurodant alternatyvaus neformalaus teisių gynimo būdo. Viešojo administravimo įstatyme nenurodyta, kad ūkio subjektas turi teisę ne tik skusti administracinį sprendimą teikiant skundą jį priėmusiai nagrinėjančiai institucijai ar įstaigai, ar teismui, bet ir kreipiantis pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką į jame nurodytą neformalų skundų sprendimo subjektą. Jei administracinis sprendimas, susijęs su ūkio subjekto laisvėmis kylančiomis iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) ir laisvu prekių judėjimu Europos Sąjungos vidaus rinkoje, priimamas vertinant prekes, kurioms taikomos 2019 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/515 dėl kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamų prekių abipusio pripažinimo, kuriuo panaikinas Reglamentas (EB) Nr. 764/2008, nuostatos, administraciniame sprendime taip pat turi būti nurodoma ir informacija apie galimybę administracinį sprendimą skusti ir nagrinėti pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką, administraciniame sprendime privalomai nurodant konkretų tokiu būdu skundą nagrinėjantį subjektą.

Planuota licencijavimo ir ūkio subjektų veiklos priežiūros pagrindus nustatyti atskiru įstatymu, siekiant, kad Viešojo administravimo įstatyme liktų tik bendrieji ir universalieji viešojo administravimo sistemos principai, tačiau vengiant naujų teisės aktų atsiradimo – teisėkūros infliacijos, – buvo nuspręsta atskirame Viešojo administravimo įstatymo skyriuje palikti nuostatas dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros ir papildomame skyriuje įtvirtinti licencijavimo pagrindus. Paslaugų įstatymas nėra tinkamas nustatyti universalius licencijavimo pagrindus, kurie būtų taikomi ne tik paslaugų licencijavimui, bet ir gamybos bei fiziniams asmenims išduodamiems leidimams asmeniniams ar namų ūkio poreikiams tenkinti (nekomercinei veiklai), nes Paslaugų įstatymo taikymo sritis žymiai siauresnė ir neapima net nemažos dalies paslaugų. Tuo tarpu Viešojo administravimo įstatymas pasirinktas kaip geriausia alternatyva nustatyti universalius licencijavimo pagrindus todėl, kad taikomas plačiai ir apima visą viešojo administravimo subjektų veiklą, įskaitant ir administracinį reglamentavimą – viešojo administravimo subjektų veiklą rengiant įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektus ir priimant norminius administracinius aktus, taip pat ir teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūrą.

Pažymėtina, kad Viešojo administravimo įstatymo esminiai ūkio subjektų veiklos priežiūros reguliavimo pakeitimai buvo atlikti dar 2022 metais, tačiau pastarųjų metų Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atlikti Priežiūros institucijų pažangos vertinimai (Švieslentės tyrimas) identifikavo poreikį stiprinti ir įstatyme nustatyti esminius ūkio subjektų rizikos vertinimo ir valdymo pagrindus. Švieslentės'2022 tyrimas rodo - bendras institucijų pažangumo balas rizikų vertinimo ir valdymo kategorijoje tesiekia 6,01 balo (iš 10 galimų) ir mažai kinta nuo 2018 m. (5,13 balo), beveik ketvirtis priežiūros institucijų (11) nepakankamai taiko gerąją rizikos vertinimo ir valdymo praktiką (jų surinktų balų suma rizikos vertinimo ir valdymo srityje nesiekia 5-ių balų).

Nurodytos priežastys sąlygojo Viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 1, 2, 5, 9, 10, 12, 19, 23, 24, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 40 straipsnių ir IV skyriaus pavadinimo pakeitimo, įstatymo papildymo III¹ skyriumi, 33¹ straipsniu ir priedu bei 29 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (toliau – Viešojo administravimo įstatymo projektas) parengimą, kuriuo siekiama viename teisės akte konsoliduoti universalius licencijavimo pagrindus, kurie būtų taikomi vieningai reglamentuojant licencijavimą visose veiklos srityse tiek fiziniams asmenims, kuriems leidimo reikia asmeniniams poreikiams, tiek ūkio subjektams.

Pažymėtina, kad Viešojo administravimo įstatymu bus įgyvendintos ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (toliau – Paslaugų direktyva) nuostatos, susijusios su leidimų išdavimu, atitinkamas nuostatas panaikinant Paslaugų įstatyme. Europos Komisija Paslaugų direktyvos įgyvendinimo vadove yra pažymėjusi, kad

„tam tikri straipsniai galėtų būti įgyvendinti iš dalies keičiant galiojančius teisės aktus, pavyzdžiui, su leidimų išdavimo tvarka susiję straipsniai kai kuriose valstybėse narėse galėtų būti įgyvendinami iš dalies keičiant nacionalinės teisės aktus, kuriais reglamentuojamos administracinės procedūros. Kitais atvejais, būtent kai kalbama apie straipsnius, kuriuose išdėstyti bendrieji principai, pavyzdžiui, 16 ar 20 straipsnius, reikėtų apsvarstyti naujo horizontalaus poveikio pagrindų įstatymo priėmimą.“ Manome, kad toks reglamentavimas, kai su licencijavimu susijusios nuostatos yra perkeliamos į Viešojo administravimo įstatymą, kuriuo reglamentuojamas administracinių paslaugų teikimas, kitas nuostatas paliekant Paslaugų įstatyme, būtent atitinka minėtą Europos Komisijos rekomendaciją ir leidžia platesniam ratui veiklų ir veiksams taikyti pažangesnius licencijavimo principus.

2019 m. Europos Komisija pradėjo pažeidimo procedūrą Nr. 2018/2387 prieš Lietuvą dėl kontaktnio centro, numatyto Paslaugų direktyvoje, veiklos trūkumų. Esminiai identifikuoti trūkumai – informacija apie paslaugų teikimo veiklą (visų pirma susijusi su procedūromis ir formalumais, kuriuos būtina atlikti norint įgyti teisę teikti paslaugas ar vykdyti paslaugų teikimo veiklą) nėra lengvai pasiekama per kontaktnį centrą (informacija turi būti lengvai randama internetiniame puslapyje), informacija apie licencijas neišsami, nėra surūšiuota pagal sektorius, nėra informacijos anglų kalba arba informacija anglų kalba neatnaujinta, o tai sudaro sunkumų paslaugų teikėjams iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių, kurie norėtų pradėti veiklą Lietuvoje. Pažymėtina, kad kontaktinis centras kaip minėtos informacijos šaltinį naudoja pagal Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnį patvirtintus administracinių paslaugų teikimo aprašymus, tačiau šie aprašymai nėra surūšiuoti pagal sektorius ir administracinės paslaugos pobūdį, nėra reikalavimo patvirtinti ir skelbti administracinės paslaugos aprašymą anglų kalba.

Nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujos redakcijos Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, kuriuo buvo iš esmės pakeista sąvokų „registras“ ir „valstybės informacinė sistema“ prasmė, todėl Viešojo administravimo įstatymo straipsniai, kuriuose naudojamos šios sąvokos, turėtų būti patikslinti.

Kartu su pagrindiniu Viešojo administravimo įstatymo projektu teikiami lydintieji Paslaugų įstatymo Nr. XI-570 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Paslaugų įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.77 straipsnio pakeitimo ir 2.78 bei 2.79 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektas (toliau – Civilinio kodekso projektas).

Viešojo administravimo įstatymo projekto uždaviniai:

1. Patikslinti licencijos sampratą, nustatyti licencijavimo pagrindų taikymo apimtį ir licencijų kategorijas, atsisakyti licencijų rūšių sąrašo.
2. Nustatyti bendruosius licencijavimo reikalavimus.
3. Apibrėžti licencijavimo sąlygas, įskaitant licencijų išdavimo ir įsigaliojimo sąlygas, jų skaičių, galiojimo teritoriją ir trukmę.
4. Nustatyti licencijavimo modelius: griežtąjį „G“, deklaravimo „D“ ir papildyti konkurso modeliu „K“, taip pat nustatyti šių modelių pasirinkimo principus.
5. Patikslinti LIS vaidmenį licencijavimo procese.
6. Pavesti Vyriausybei nustatyti reikalavimus licencijavimą nustatančių teisės aktų rengimui.
7. Patikslinti administracinių sprendimų turinį papildant teisių gynimo būdais kreipiantis į neformalų skundų sprendimo subjektą, pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką, administraciniame sprendime privalomai nurodant konkretų tokiu būdu skundą nagrinėjantį subjektą, tokio skundo padavimo terminą ir Reglamento (ES) 2019/515 nuostatas, reglamentuojančias tokią apskundimo tvarką;
8. Panaikinti perteklines šio įstatymo 33 (Ūkio subjektų veiklos patikrinimai) ir 37 (Poveikio priemonių ūkio subjektams taikymas) straipsnių taikymo išimtis priežiūros institucijoms;
9. Įtvirtinti kontrolinių pirkimų, kaip išimtinės verslo patikrinimų priemonės, taikymą verslo priežiūros veikloje.
10. Nustatyti verslo priežiūros veikloje esminius rizikos vertinimo ir valdymo principus (pagrindus).

11. Patikslinti pirmus metus veiklą vykdančių ūkio subjektų priežiūros ypatumus.
12. Papildyti priežiūros institucijų skiriamų poveikio priemonių taikymo pagrindus;
13. Nustatyti informacijos apie pritaikytas poveikio priemones už nustatytus pažeidimus viešinimo bei asmens duomenų viešinimo teisinius pagrindus.
14. Atlikti techninio pobūdžio patikslinimus (patikslinti naudojamas sąvokas, panaikinti neaktualių nuostatų galiojimą, patikslinti nuorodas į galiojančius teisės aktus ir pan.)

Paslaugų įstatymo projekto uždaviniai:

1. Panaikinti leidimų išdavimą reglamentuojančias nuostatas, nes apibrėžiama nauja „licencijos“ sąvoka ir licencijų išdavimo pagrindai nustatomi Viešojo administravimo įstatymo projektu.
2. Patikslinti vertinamųjų reikalavimų, taikomų paslaugų teikimo veiklai, notifikavimo Europos Komisijai reikalavimus.
3. Atsižvelgiant į konsultacijų su Europos Komisija metu identifikuotas Paslaugų direktyvos įgyvendinimo spragas, patikslinti nuostatas, įtvirtinančias kitų valstybių narių paslaugų teikėjų, laikinai teikiančių paslaugas Lietuvos Respublikos teritorijoje, laisvę vykdyti veiklą, nurodant reikalavimus, kurie pagal Europos Teisingumo teismo praktiką neturėtų būti taikomi laikinai teikiantiems paslaugas kitų valstybių narių paslaugų teikėjams ir atsisakant įpareigojimo nustatyti konkrečius laikino paslaugų teikimo kriterijus.
4. Patikslinti nuostatas dėl kontaktinio centro funkcijos užtikrinti prieigos vieno langelio principu galimybę elektroninėmis priemonėmis atlikti licencijos gavimo procedūras, įtraukiant nuorodą į centrinį elektroninių valdžios vartų portalą, per kurį turi būti sudaryta galimybė gauti visas administracines paslaugas.
5. Atlikti techninius pakeitimus pakeičiant nuorodą į nebeegzistuojančią įstaigą VšĮ Europos vartotojų centrą, atsisakant nuostatų, kurios dubliuoja bendrąsias viešojo administravimo nuostatas, įtvirtintas Viešojo administravimo įstatyme (atsakymų į prašymus būdus ir terminus), patikslinant formuluotes, atsisakant nuorodų į nebegaliojančius Europos Sąjungos teisės aktus.
6. Papildyti Paslaugų įstatymo 1 priedą naujomis finansinėmis paslaugomis, kurioms nebūtų taikomas Paslaugų įstatymas.

Civilinio kodekso projekto uždavinys – pripažinti netekusiomis galios licencijavimo pagrindus nustatančias nuostatas, kurios dubliuotų ar prieštarautų Viešojo administravimo įstatymo projektu siūlomam reglamentavimui, taip pat suderinti nuostatas su keičiama licencijos samprata.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Geresnio reglamentavimo ir verslo priežiūros politikos grupės (vadovė Justė Bulytė, tel. +370 687 38 390, el. p. juste.bulyte@eimin.lt) vyresnioji patarėja Lina Rumčikienė (tel. +370 659 43 503, el. p. lina.rumcikiene@eimin.lt), patarėja Ramunė Mickuvienė (tel. +370 694 75 208, el. p. ramune.mickuviene@eimin.lt), Europos Sąjungos ir tarptautinių reikalų grupės (vadovė Aurelija Janušauskė, tel. +370 658 88 345, el. p. aurelija.janusauske@eimin.lt) patarėja Lijana Milkutė (tel. +370 658 92 856, el. p. lijana.milkute@eimin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Licencijavimo srities reglamentavimas

Šiuo metu Paslaugų įstatyme yra nustatyti paslaugų sektoriaus leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo tvarkos sąlygos, leidimų išdavimo terminai, leidžiami leidimų skaičiaus, galiojimo apribojimai.

Paslaugų įstatyme apibrėžta „leidimo“ sąvoka yra detalesnė negu apibrėžta Viešojo administravimo įstatyme iš esmės tą patį turinti reikšti „licencijos“ sąvoka. „Leidimas – licencija, liudijimas, pažymėjimas, sertifikatas, atestatas, diplomai, pažyma, teikimas, įgaliojimas, sprendimas ar kitas panašaus pobūdžio dokumentas, reikalingas pradedant ir vykdant paslaugų teikimo veiklą, įpareigojimas įsiregistruoti valstybės registre ar žinybiniame registre arba pateikti informaciją prieš pradedant teisėtai vykdyti paslaugų teikimo veiklą, taip pat kitoks leidimo vykdyti paslaugų teikimo veiklą suteikimas teikėjui ar leidimo gauti paslaugą suteikimas gavėjui“.

Į Paslaugų įstatymą nėra perkelti Paslaugų direktyvos 16 straipsnio 2 dalyje nurodyti reikalavimai, kuriais valstybės narės negali apriboti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo laisvės teikti paslaugas. Nors pagal Paslaugų direktyvos 16 straipsnio 2 dalies b punktą negali būti nustatytas įpareigojimas teikėjui gauti valstybės narės kompetentingų institucijų leidimą, išskyrus šioje direktyvoje ir kituose Europos Sąjungos numatytais atvejais, Paslaugų įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje yra numatyta, kad prieš pradedant laikinai teikti paslaugas Lietuvos Respublikoje iš kitų valstybių narių paslaugų teikėjų gali būti reikalaujama gauti leidimą ir nebūtinai Europos Sąjungos teisės aktais nustatytais atvejais.

Paslaugų įstatymu įpareigojama nustatyti konkrečius tam tikrų paslaugų teikimo laikinumo vertinimo kriterijus šių paslaugų teikimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Paslaugų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punktu yra nustatytas draudimas reikalauti iš gavėjo gauti leidimą naudotis valstybių narių, tarp kurių yra ir Lietuvos Respublika, teikėjų teikiamomis paslaugomis, nors Paslaugų direktyva draudimą reikalauti iš gavėjo leidimo nustato tik gavėjų teisei naudotis kitose valstybėse narėse įsisteigusių teikėjų paslaugomis.

Paslaugų įstatyme numatyta, kad turi būti užtikrinta galimybė procedūras ir formalumus, susijusius su teisės teikti paslaugas įgijimu arba paslaugos teikimo veiklos vykdymu, atlikti per atstumą, elektroninėmis priemonėmis per kontaktinį centrą.

Paslaugų įstatyme numatyta, kad kontaktinis centras ir Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos teikia informaciją paslaugų teikėjams ir gavėjams, esant galimybei, – ne tik valstybine, bet ir kitos valstybės narės kalba.

Paslaugų įstatyme yra nurodyta viešojo įstaiga Europos vartotojų centras, nors tokia įstaiga yra likviduota ir Europos vartotojų centro funkcijos perduotos Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai.

Paslaugų įstatyme yra įtvirtintos nuostatos dėl kontaktinio centro ir Europos vartotojų centro atsakymų pateikimo pareiškėjams (prašymų nagrinėjimo tvarka, atsakymų terminai), dubliuojančios Viešojo administravimo įstatyme nustatytas administracinių sprendimų priėmimo ir administracinių paslaugų suteikimo nuostatas.

Viešojo administravimo įstatyme apibrėžta „licencijos“ sąvoka: „Licencija – dokumentas ar įrašas Licencijų informacinėje sistemoje (LIS), kuriuo įstatymų nustatytais atvejais suteikiama teisė vykdyti tam tikros rūšies ūkinę veiklą“, tai yra apimamas tik ūkinės veiklos licencijavimas.

Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnyje numatyta viena iš administracinių paslaugų – teisės aktų nustatytų dokumentų, kurių turėjimas patvirtina viešojo administravimo subjekto suteikiamos teisės įgijimą, išdavimas, taip pat įtvirtinta pareiga viešojo administravimo subjektams sudaryti savo teikiamų administracinių paslaugų sąrašą bei patvirtinti administracinių paslaugų teikimo aprašymus.

Viešojo administravimo įstatyme yra nustatyta, kad administraciniai sprendimai dėl licencijų priimami LIS, taip pat nurodyta, kad tais atvejais, kai įvykdžius nustatytas sąlygas, laikoma, kad licencija yra išduota, į LIS įrašomi pranešimo apie numatomą vykdyti ūkinę veiklą duomenys arba licencijos išdavimo duomenys. Viešojo administravimo įstatymu Vyriausybė arba jos įgaliota institucija įgaliojamos patvirtinti licencijų rūšių sąrašą, licencijų išdavimo modelius ir jų taikymo pagrindus bei duomenų įrašymo į LIS tvarką.

Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje nustatytas baigtinis sąrašas, kas turi būti nustatyta viešojo administravimo subjekto priimtame administraciniame sprendime, be kita ko, jame nurodant administracinio sprendimo apskundimo tvarką (nurodant konkrečią skundą

nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo subjektų priimami administraciniai sprendimai, susiję su Europos Sąjungos vidaus rinka taikoma SESV ir Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. kovo 19 d. Reglamento (ES) 2019/515 dėl kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamų prekių abipusio pripažinimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 764/2008. Tarp valstybių narių draudžiami kiekybiniai importo apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės. Tas draudimas taikomas visoms nacionalinėms priemonėms, kurios gali tiesiogiai ar netiesiogiai, faktiškai ar potencialiai kliudyti Sąjungos vidaus prekybai prekėmis pagal SESV 34 ir 36 straipsnius. Reglamentas (ES) 2019/515 numato, be kita, neformalų viešojo administravimo subjektų priimtų administracinių sprendimų revizavimo mechanizmą pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką. Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nurodyto neformalaus skundų nagrinėjimo subjekto¹ (toliau - SOLVIT) veikimo principai išdėstyti Komisijos rekomendacijoje 2013/461/ES². Reglamento 5 straipsnio 12 dalyse nustatyta, kad administraciniame sprendime, kai jis susijęs su laisvu prekių judėjimu Europos Sąjungos vidaus rinkoje, privalo būti nurodyta, be kita ko, teisių gynimo priemonės, kuriomis galima pasinaudoti pagal paskirties valstybės narės nacionalinę teisę, ir toms priemonėms taikomi terminai bei tai, kad ekonominės veiklos vykdytojai gali pasinaudoti Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatyta procedūra ir kreiptis į minėtoje nuostatoje nurodytą subjektą su skundu. Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatyta speciali procedūra, dalyvaujant Europos Komisijai per SOLVIT centrą, kai administracinis sprendimas susijęs su laisvu prekių judėjimu Europos Sąjungoje, jei ūkio subjektas patiria atitinkamų problemų susijusių su sprendimu, kai ūkio subjektų atžvilgiu priimami nepalankūs nacionaliniai administraciniai sprendimai. Tokio mechanizmo rezultatas, kad nacionalinį administracinį sprendimą vertina Europos Komisija ir pateikia dėl jo nuomonę. Ši nuomonė teikiama atitinkamam ūkio subjektui dėl kurio buvo priimtas administracinis sprendimas ir atitinkamoms kompetentingoms institucijoms (viešojo administravimo subjektui priėmusiam administracinį sprendimą) per atitinkamą SOLVIT centrą. Į minėtą Europos Komisijos nuomonę viešojo administravimo subjektas privalo atsižvelgti.

Verslo priežiūros srities reglamentavimas

Viešojo administravimo įstatymo 1 straipsnio 7 dalyje nustatyta šio įstatymo 33 straipsnio (Ūkio subjektų veiklos patikrinimai) ir 37 straipsnio (Poveikio priemonių ūkio subjektams taikymas) taikymo išimtis atliekant nelegalaus, nedeklaruoto darbo ar nedeklaruotos savarankiškos veiklos priežiūrą, taip pat mokesčių administratoriui, muitinei, finansų rinkos priežiūrą, asmens duomenų apsaugos priežiūrą, didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimo priežiūrą ir konkurencijos priežiūrą atliekančioms institucijoms.

Šiuo metu galiojančiame Viešojo administravimo įstatymo 30 straipsnio 1 dalies 7 punkte įvirtintas rizikos vertinimo principas, reiškiantis, kad priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. Tai bene vienintelė nuostata, įpareigojanti priežiūros institucijas diegti pažangias rizikos vertinimo ir valdymo sistemas³ ir visą priežiūros veiklą, taikomų priežiūros priemonių proporcingumą (efektyvumą) pagrįsti rizikos

¹ SOLVIT yra kiekvienos Europos Sąjungos valstybės narės nacionalinės administracijos teikiama paslauga, kuria siekiama rasti sprendimus asmenims ir įmonėms, kai jų teisės pažeidė kitos valstybės narės valdžios institucijos. SOLVIT yra veiksmingas neteisminis problemų sprendimo mechanizmas, kuriuo galima naudotis nemokamai. Jis veikia sparčiai ir siūlo praktinius sprendimus asmenims ir įmonėms, kurie patiria sunkumus siekdami, kad valdžios institucijos pripažintų Sąjungoje galiojančias jų teises.

² 2013 m. rugsėjo 17 d. Komisijos rekomendacija 2013/461/ES dėl SOLVIT principų.

³ Rizikos vertinimu ir valdymu pagrįsta ūkio subjektų veiklos priežiūros sistema – priežiūros institucijoje įdiegta ir taikoma organizacinių ir techninių priemonių visuma, padedanti nustatyti grėsmes, susijusias su žalos ar pavojaus saugomoms vertybėms atsiradimu, atlikti ūkio subjektų ir ūkinės veiklos rūšių rizikingumo vertinimą, ūkio subjektų veiklos priežiūrą vykdyti laikantis prioritetų ir renkantis tinkamiausias bei efektyviausias priežiūros priemones.

vertinimo išvadomis. Detalesnio reglamentavimo trūkumas nesuteikia daugiau aiškumo, kaip sistemaiškai ir kokybiškai turėtų būti diegiamas rizikos valdymas.

Viešojo administravimo įstatyme kontrolinio pirkimo – vieno iš neplaninių patikrinimų būdo, reglamentavimas fragmentuotas: įstatymas pateikia kontrolinio pirkimo sąvokos apibrėžimą (2 straipsnio 6 dalis) ir įtvirtina išimtį, kuria remiantis ūkio subjektą apie atliktą jo veiklos neplaninį patikrinimą kontrolinio pirkimo būdu galima informuoti tik po to, kai įvykdytas kontrolinis pirkimas (33 straipsnio 11 dalis). Įstatymas nesuteikia ir aiškaus teisinio pagrindo priežiūros institucijoms patvirtinti kontrolinių pirkimų organizavimo ir atlikimo tvarkas.

Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnio 6 dalis numato pareigą priežiūros institucijoms kiekvienais metais patvirtinti ir viešai skelbti patikrinimų planus, tačiau nedetalizuoja kokie duomenys ir informacijos turinys turi būti nurodyti patikrinimų plane. Nėra įtvirtintas teisinis pagrindas patikrinimų plane nurodyti ir viešai skelbti asmens, vykdančio ūkinę veiklą duomenis.

Viešojo administravimo įstatymo 30 straipsnio 7 dalyje galioja nuostata priežiūros institucijoms patikrinimą atlikti tik po to, kai jis registruojamas Priežiūros institucijų informacinėje sistemoje (toliau - PAIIS). Taip pat įstatymo 35 straipsnio 3 dalimi Vyriausybė įgaliojama patvirtinti tvarką, kuria vadovaujantis priežiūros institucijos turėtų vykdyti priežiūros veiklai reikalingų duomenų mainus PAIIS sistemoje.

Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnio 8 - 9 dalys įtvirtina pirmus metus veiklą vykdantiems ūkio subjektams taikomą palankesnę priežiūros režimą, tai yra nustatoma, kad pirmus metus veiklą vykdantiems subjektams pirmojo patikrinimo metu negali būti taikomos poveikio priemonės, susijusios su jo veiklos ribojimu (licencijos stabdymu ar naikinimu). Tačiau detalesnių nuostatų, nuo kada (kokio momento, aplinkybių) ūkio subjektas laikytinas „verslo naujoku“, trūkumas neužtikrina šio palankesnio režimo taikymo praktikoje.

Taip pat aplinkybė, jog ūkio subjektas veiklą vykdo pirmuosius metus, nėra numatyta kaip subjekto atsakomybę lengvinanti aplinkybė, dėl ko institucijos neturi teisinio pagrindo tokiais atvejais, įvertinus pažeidimo sukeltą nedidelę žalą, skirti mažesnio dydžio baudas.

Viešojo administravimo įstatymo 37 straipsnio 3 dalis nustato ūkio subjekto teises galimo pažeidimo nagrinėjimo metu susipažinti su tyrimo medžiaga, teikti paaiškinimus ir įrodymus, tačiau įstatymas nenumato galimų išimčių, kai neatidėliotinais atvejais institucijai būtina skubiai reaguoti ir užkardyti pažeidimus, ribojant tam tikras pažeidimų padariusio subjekto procesines teises skiriant poveikio priemonę, bet užtikrinant teisę į gynybą po sprendimo dėl poveikio priemonės priėmimo.

Šiuo metu galiojantis Viešojo administravimo įstatymas nenustato pareigos priežiūros institucijoms viešai skelbti priežiūros veiklos rezultatų, tai yra teisės aktų reikalavimus pažeidusį ūkio subjektą, jo padarytą pažeidimą ir už tai priežiūros institucijos taikytą poveikio priemonę.

Civiliniame kodekse yra nustatyta, kad įstatymų nustatytais atvejais juridiniai asmenys gali imtis tam tikros rūšies veiklos tik gavę įstatymų nustatyta tvarka neterminuotam laikui išduotą licenciją, taip pat kas turi būti nurodoma licencijavimo taisyklėse, licencijų išdavimo terminai ir sąlygos. Numatyta, kad įstatymų nustatytais atvejais juridiniai asmenys gali imtis tam tikros rūšies veiklos tik gavę licenciją.

Viešojo administravimo įstatymo straipsniuose naudojamos sąvokos „registras“ ir „valstybės informacinė sistema“, kurios nebeatitinka pagal prasmę naujos redakcijos Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme apibrėžtų sąvokų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Licencijavimo srities reglamentavimas

Viešojo administravimo įstatymo projektu apjungiamos ir tarpusavyje suderinamos skirtingų teisės aktų licencijavimą reglamentuojančios nuostatos, iš dalies įskaitant ir šiuo metu Vyriausybės nutarimu patvirtintame Apraše įtvirtintas nuostatas, apibrėžiami licencijavimo principai, sąlygos ir

modeliai. Lydinčiais įstatymų projektais panaikinamos atsikartojančios arba nesuderinamos nuostatos, susijusios su licencijavimu. Tokiu būdu būtų nustatyti vienareikšmiai ir aiškesni licencijavimo principai, išvengiama teisinio reguliavimo fragmentavimo ir dubliavimo. Visi atskirų veiklos sričių licencijavimo politiką formuojantys viešojo administravimo subjektai, rengdami licencijavimą tam tikroje veiklos srityje numatančius teisės aktus, privalės vadovautis Viešojo administravimo įstatymu nustatytais bendraisiais licencijavimo pagrindais, bet tik tiek, kiek nenustatyta Europos Sąjungos teisės aktais. Licencijavimo procesui labai svarbios aiškos ir vieningos taisyklės. Tai leistų užtikrinti sklandesnę teisės aktų rengimo procesą, aiškesnes ir prognozuojamas sąlygas pareiškėjams licencijai gauti.

Šiuo metu tiek Paslaugų įstatyme, tiek Apraše numatytos nuostatos, kad leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat reikalavimai, kurių vykdydami veiklą turi laikytis leidimą gavę teikėjai, nustatomi įstatymais. Ši nuostata perkeliama į Viešojo administravimo įstatymo projektą, nes tai yra esminis ir svarbiausias licencijavimo reikalavimas, užtikrinantis licencijų išdavimo proceso skaidrumą, veiklos stabilumą ir teisinį tikrumą pareiškėjams. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais, todėl įstatymuose turi būti nustatyti aiškūs ir konkretūs licencijų išdavimo reikalavimai ir licencijų galiojimo panaikinimo atvejai. Licencijos galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo reikalavimai ne visais atvejais turi būti nustatomi licencijavimą numatančiame įstatyme, o tik jei vykdant licencijuojamą veiklą, atliekant licencijuojamą veiksmą arba naudojant ar turint licencijuojamus objektus galimi padaryti teisės aktų reikalavimų pažeidimai, dėl kurių kyla rizika pažeisti svarbius visuomenės interesus, gali būti ištaisyti ir trūkumai pašalinti, todėl licencijos galiojimas gali būti atnaujinamas. Taip pat licencijos galiojimo sustabdymas gali būti nustatytas licencijavimą numatančiame įstatyme ir kitais atvejais.

Viešojo administravimo įstatymo projektu Vyriausybė įgaliojama nustatyti reikalavimus licencijavimą nustatančių teisės aktų rengimui, tai yra kokios nuostatos turėtų būti reglamentuojamos licencijavimo taisyklėse, o kokios – licencijavimą nustatantiems įstatymams. Šis Vyriausybės nutarimas bus taikomas ir Vyriausybei neatskaitingiems viešojo administravimo subjektams. Dalis techninio pobūdžio nuostatų dėl reikalavimų licencijavimo taisyklių rengimui bus perkeltos iš Paslaugų įstatymo, todėl atitinkamai jos naikinamos keičiamame Paslaugų įstatyme.

Paslaugų įstatymu buvo įgyvendinta Paslaugų direktyva. Šios direktyvos III skyriaus 1 skirsnio „Leidimai“ Paslaugų įstatymu įgyvendintas nuostatas (vietoje leidimo naudojant licencijos sąvoką) siūloma perkelti į Viešojo administravimo įstatymo projektą ir taikyti jas ne vien paslaugų sektoriaus, bet ir kitų veiklos sričių licencijavimui su tam tikromis išlygomis, kai licencijavimas yra reglamentuojamas Europos Sąjungos teisės aktais. Pažymėtina, kad Paslaugų direktyvos įgyvendinimo gairėse (toliau – Gairės) yra paminėta, kad Europos Sąjungos valstybės narės gali tam tikras Paslaugų direktyvos nuostatas, ypač susijusias su licencijavimu (teisės vykdyti ūkinę veiklą suteikimu) ir kontaktinio centro veikla, taikyti plačiau, negu apima Paslaugų direktyva, nes šios nuostatos skirtos supaprastinti ir padaryti patogesniais licencijavimo procesus ūkio subjektams ir kitiems pareiškėjams licencijai gauti. Perkeliamos nuostatos apimtų licencijavimo pagrįstumo, būtinumo ir proporcingumo įvertinimą, atliekant numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą, licencijavimo sąlygas, licencijų išdavimo terminus, jų skaičių, galiojimo teritoriją ir trukmę. Šios nuostatos turėtų teigiamą įtaką kitų ūkinės veiklos sričių, kurioms Paslaugų įstatymas nebuvo taikomas, sąlygoms ir konkurencijai, nes būtų sudarytos prielaidos atidžiau įvertinti, ar licencijavimas nediskriminuoja tam tikrų ūkio subjektų, ar jis proporcingas ir pateisinamas svarbiais visuomenės interesais, ar licencijų išdavimo kriterijai objektyvūs, aiškūs ir nedviprasmiški. Šie principai yra aktualūs ir licencijuojant fizinių asmenų, tenkinančių savo asmeninius ar namų ūkio poreikius, veiklą ar veiksmus, be to, dažnai tos pačios licencijos gali būti išduodamos tiek ūkio subjektams, tiek fiziniams asmenims ne ūkinės veiklos tikslams. Paprastai priežiūrą vykdančios institucijos taip pat būna tos pačios. Šie leidimai taip pat laikytini licencijomis

ir jų išdavimui siūloma taikyti tuos pačius licencijavimo pagrindus. Bendrasis licencijų išdavimo proceso reguliavimas padidintų skaidrumą, padėtų sumažinti biurokratinės kliūtis veiklai pradėti.

Tais atvejais, kai Viešojo administravimo įstatymo projekto nuostatos, įgyvendinančios Paslaugų direktyvą, prieštarauja tam tikros srities specialiųjų įstatymų, įgyvendinančių Europos Sąjungos teisės aktus, nuostatoms, būtų vadovaujamasi tomis specialiosiomis nuostatomis kaip numatyta Paslaugų direktyvoje, tačiau jei srities tam tikri licencijavimo aspektai nėra nustatyti specialiajame Europos Sąjungos teisės akte, juos nustatant specialiajame įstatyme būtų taikomos Paslaugų direktyvos nuostatos, perkeltos į Viešojo administravimo įstatymą.

Viešojo administravimo įstatymo projektu nustatomos išplėstos sampratos licencijos ir licencijavimo sąvokos, tai yra licencijavimo pagrindai būtų taikomi visų licencijų ar leidimų išdavimui visiems subjektams, nepriklausomai nuo to, ar jie vykdo ūkinę veiklą, ar siekia patenkinti asmeninius ar namų ūkio poreikius. Licencijos sąvoka apimtų bet kokios formos viešojo administravimo subjekto tiesiogiai išreikštą ar numanomą sutikimą, tai yra teisės aktų nustatyta tvarka ir forma išreikšta viešojo administravimo subjekto valia, kad asmuo pradėtų ar vykdytų veiklą norimu būdu, naudotų savo veikloje leidžiamas ir norimas priemones, įrankius, galėtų turėti tam tikrus objektus, vykdydamas veiklą atliktų tam tikrus laike apribotus vienkartinis ar kartotinius veiksmus, kuriems reikalingas atskiras leidimas, taip pat tiek fiziniams asmenims asmeninėms namų ūkio reikmėms, tiek ūkio subjektams reikalingus gauti leidimus. Panaikinus Paslaugų įstatyme nustatytą „leidimo“, taip pat „leidimų išdavimo tvarkos“ sąvokas, būtų užtikrinta vieninga licencijos samprata ir teisinis reguliavimas apimtų bet kokio tipo licencijavimą, neišskiriant tam tikros grupės asmenų (pavyzdžiui, juridinių asmenų) ar tam tikrų veiklų (pavyzdžiui, tų licencijų, kurios yra išduodamos administracinius sprendimus dėl licencijų priimančiam ne LIS ar kurių reikia fiziniams asmenims asmeniniams ar namų ūkio poreikiams tenkinti) licencijavimo. Be to, dažnai pasitaiko atveju, kad tam tikrai veiklai ar atskiriems ūkio subjektų veiksmams ar veiklos etapams vykdyti yra reikalaujama kelių skirtingų licencijų arba galutinė licencija neišduodama, kol nėra išduota tarpinių dokumentų, kurių išdavimas vertintinas kaip licencijavimo proceso dalis. Visi šie reikalavimai sukelia reguliacinę naštą ūkio subjektams ir turėtų būti licencijavimo proceso reguliavimo dalykas, todėl bet kokia teisės aktų reikalaujama viešojo administravimo subjekto valios išraiška, be kurios ūkio subjektas negalėtų vykdyti norimos ūkinės veiklos norimomis priemonėmis ir būdais, būtų traktuojama kaip licencija.

Paslaugų direktyva apima ir galimas licencijas paslaugų gavėjams. Viešojo administravimo įstatymo projektu apibrėžta licencijos sąvoka apimtų teisę gauti paslaugą, nes išvardinti įvairaus teisinio statuso subjektai, kurie gali kreiptis dėl licencijos išdavimo, tarp jų gali būti ir paslaugos gavėjai, bei numatyta, kad licencija suteikiama teisė vykdyti bet kokią veiklą ar veiksmą, įskaitant ir paslaugos įsigijimą.

Viešojo administravimo įstatymo projektu numatoma, kad licencija visų pirma yra elektroninės formos dokumentas ir išduodama sudarant atitinkamą duomenų rinkinį informacinėje sistemoje, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos informacinių išteklių valdymo įstatyme, Europos Sąjungos informacinėje sistemoje ar registre arba sudarant oficialųjį elektroninį dokumentą. Vis dėlto licencijavimą numatančiuose įstatymuose gali būti nustatyta, kad licencija yra popierinis oficialusis dokumentas, pavyzdžiui, tais atvejais, kai būtina užtikrinti licencijos turėtojo galimybę parodyti fizinį, patvirtintą atitinkamais rekvizitais dokumentą užsienio valstybių priežiūros institucijoms ar kitiems asmenims, kai patikrinimas elektroninėje erdvėje (internete) gali būti jiems nepakankamas ir neįrodantis dokumento autentiškumo (notarams ar antstoliams vykdant savo pareigas, laivyboje, aviacijoje, krovinių ar keleivių vežime tarptautiniais maršrutais ir pan.). Pažymėtina, kad šiais atvejais viešojo administravimo subjektai taip pat galėtų išduoti popierinį oficialųjį dokumentą arba licencija įgytą teisę įrodantį dokumentą, kuris galėtų būti patvirtinta licencijos kopija ar nuorašas.

Pačiame licencijos dokumento pavadinime gali nebūti žodžio „licencija“, tai gali būti įrašas tam tikroje informacinėje sistemoje ar sąraše, leidimas, pažymėjimas, sertifikatas, liudijimas, atestatas, pažyma, teikimas ir kitas panašaus pobūdžio dokumentas. Jei jis atitinka licencijos požymius ir be išduoto dokumento asmuo negali vykdyti veiklos, atlikti veiksmo, naudoti ar turėti

tam tikrų objektų, toks dokumentas turėtų būti laikomas licencija pagal Viešojo administravimo įstatymo projekte apibrėžtą sąvoką, nepriklausomai nuo to, koks jo pavadinimas.

Pažymėtina, kad Paslaugų direktyvoje apibrėžtoje „leidimų išdavimo tvarkos“ sąvokoje yra įtrauktas ir numanomas kompetentingos institucijos sprendimas dėl teisės teikti ar gauti paslaugas suteikimo. Vienas iš tokių numanomų sprendimų (neįformintų) yra tais atvejais, kai per veiklos vykdymo ar veiksmo atlikimo licencijavimą įtvirtinančiame įstatyme nustatytą licencijos išdavimo terminą licencija neišduodama ir nepateikiamas motyvuotas atsisakymas ją išduoti taikant licencijavimo modelį „G“. Šiuo atveju pati licencija gali būti neišduota, tai yra nesuformuotas įrašas su licencijos duomenimis informacinėje sistemoje, bet laikoma, kad viešojo administravimo subjektas sutiko išduoti licenciją ir pareiškėjas įgyja teisę licencija suteikiamą teisę kitą dieną po licencijos išdavimo termino, išskyrus licencijavimą numatančiame įstatyme nustatytas išimtis, pateisinamas svarbiais visuomenės interesais, įskaitant teisėtus trečiųjų asmenų interesus. Analogiškas atvejis gali būti, jei taikomas licencijavimo modelis „D“ ir viešojo administravimo subjektas nesuformavo įrašo su licencijos duomenimis informacinėje sistemoje iki licencija suteikiamos teisės įgijimo. Šiuo atveju licencija būtų neišduota, bet pareiškėjas būtų įgijęs atitinkamą teisę kitą dieną po deklaracijos (pranešimo) pateikimo licencijas išduodančiam viešojo administravimo subjektui dienos. Tiek vienu, tiek kitu atveju licencijas išduodantis viešojo administravimo subjektas vis tiek turi suformuoti licencijos įrašą (išduoti licenciją), nes tik taip gali būti užtikrinama efektyvi veiklos priežiūra ir išvengiama nesusipratimų (pavyzdžiui, jei patikrinimo metu pareigūnai nemato įrašo, kad asmuo turi atitinkamą teisę t. y. licenciją). Įtraukiant į licencijavimo pagrindus šias licencija suteikiamų teisių įgijimo galimybes, įgyvendinamos Paslaugų direktyvos nuostatos dėl numanomo, oficialiai neįforminto kompetentingos institucijos sprendimo.

Licencijas siūloma skirstyti pagal suteikiamos teisės pobūdį į 4 kategorijas: I, II, III ir IV, nes skirtingų kategorijų licencijavimo reguliavimas turi skirtumų ir savitumų, gali būti numatytos išimties ar išlygos dėl tam tikrų nuostatų taikymo. I kategorijos licencijos suteikia teisę asmeniui vykdyti tam tikromis sąlygomis, priemonėmis, būdais ar tam tikrose patalpose tam tikros rūšies veiklą arba atlikti kartotinius veiksmus (pavyzdžiui, mažmeninės prekybos alkoholiu licencija, licencija organizuoti lošimus, mėgėjų žvejybos leidimas, leidimas laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus). Siekiant išvengti kategorijų persidengimo išskiriamos licencijos, kurios taip pat reikalingos veiklai vykdyti, tačiau priskiriamos II arba III kategorijai pagal šių kategorijų požymius.

II kategorijos licencijos išduodamos fiziniams asmenims, kuriems būtina tam tikra kvalifikacija norint užsiimti tam tikra profesija ar ja verstis arba vykdyti tam tikrą nekomercinio pobūdžio veiklą asmeniniams ar namų ūkio poreikiams tenkinti (pavyzdžiui, medicinos praktikos licencija, jūrininko kvalifikaciją patvirtinantis dokumentas, architekto atestatas, vairuotojo pažymėjimas). Nors šios kategorijos licencija dažniausiai suteikiama ir teisė vykdyti individualią veiklą, ji priskiriama ne I, bet II kategorijos licencijoms pagal Viešojo administravimo įstatymo projektu nustatomus šios kategorijos požymius.

III kategorijos licencijomis asmenims suteikiama teisė naudoti veikloje tam tikrus objektus – priemones, medžiagas, prekes ar įrangą (pavyzdžiui, lošimo įrenginio įrašymas į Lietuvos lošimo įrenginių registrą), kitą materialųjį ir nematerialųjį turtą (pavyzdžiui, radijo dažnius) arba turėti tam tikrą objektą (pavyzdžiui, leidimas laikyti ginklą). Taip pat III kategorijai licencijų būtų priskiriamos ir licencijos, kuriomis suteikiama teisė pateikti ir (ar) tiekti rinkai tam tikrus produktus (pavyzdžiui, vaistinio preparato registravimas). Paprastai pastaruoju atveju yra tikrinama tik produkto atitiktis nustatytiems teisės aktų reikalavimams ir dažnai licencija nesiejama su pareiškėju, bet atitinkamą teisę tiekti rinkai produktus gauna ir kiti toje rinkoje veikiantys ūkio subjektai. III kategorijos licencijos iš dalies gali persidengti su I kategorijos licencijomis tais atvejais, kai tam tikrų objektų naudojimas yra viena iš veiklos vykdymo sąlygų. Skirtumas tarp šių kategorijų yra tas, kad I kategorijos atveju tam tikrų objektų naudojimas yra būtina veiklos sąlyga, tik naudojant tuos licencijoje nurodytus objektus gali būti vykdoma veikla, o III kategorijos licencija yra suteikiama teisė, bet ne pareiga, vykdamą veiklą naudoti tam tikrus objektus, kai veikla gali būti vykdoma ir kitais būdais ar naudojant kitus objektus. Daugeliu atvejų (bet ne visada) siekdamas gauti III kategorijos

licenciją pareiškėjas jau turi turėti I kategorijos licenciją, tai yra teisę vykdyti veiklą. Taip atvejais, kai licencija yra suteikiama teisė realizuoti konkretų produktą, pavyzdžiui, patikrintą konkrečių prekių siuntą, nors suteikiama teisė tiekti rinkai produktus ir licencija galėtų būti priskirta III kategorijai, tokia licencija laikytina IV kategorijos, nes tai yra leidimas ribotos trukmės veiksmui – pardavus tokius produktus vartotojams licencija tampa nebeaktuali, todėl Viešojo administravimo įstatymo projekte numatyta atitinkama išlyga. III kategorijos licencija yra laikytina tada, kai teisė tiekti rinkai yra suteikiama tam tikram produkto tipui, ir visi to tipo produktai gali būti tiekiami rinkai, pavyzdžiui, registruojamas vaistinis preparatas, jo pavadinimas, ir tokiu vaistu (ne konkrečia vaistų partija) neribojant laike gali prekiauti turintys reikalaujamą I kategorijos licenciją subjektai.

IV kategorijos licencijos suteikia teisę asmeniui atlikti tam tikrą ribotos trukmės, vienkartinio pobūdžio baigtinį veiksma ar užduotį (pavyzdžiui, statybos leidimas, leidimas vandens gavybos gręžiniui projektuoti ir įrengti). Pažymėtina, kad toks suskirstymas į kategorijas yra sąlyginis ir įvedamas tik tam, kad būtų paprasčiau numatyti tam tikrų nuostatų taikymo išimtis ir siekiant didesnio teisinio aiškumo.

Licencijavimo pagrindai nebūtų taikomi mokesčių ir jų administravimo srityje, pavyzdžiui, dokumento, kuris liudija tik nustatyto mokesčio sumokėjimą (pavyzdžiui, verslo liudijimas), išdavimui, nes tą pačią veiklą galima vykdyti ir kitais būdais sumokant mokesčius, nebūtinai prieš veiklos pradžią. Mokesčių administratoriaus išduodamų dokumentų, kurie siejami su tam tikro apmokestinimo modelio pasirinkimu bei šiam modeliui reikalingo statuso suteikimu, išdavimui, mokesčių mokėtojų registracijai taip pat nebūtų taikomi licencijavimo pagrindai, nes toks dokumentas ar registracijos reikalavimas nesietinas su pačios veiklos vykdymo būdu ar priemonėmis, tik su apmokestinimo sąlygomis. Teisės į paramą, mokesčių lengvatą ar kompensaciją suteikimas nėra būtina veiklos ar veiksmo vykdymo sąlyga, todėl taip pat tai nelaikytina licencijavimu.

Licencijavimo pagrindai nebūtų taikomi užsienio valstybėje įgytos profesinės kvalifikacijos pripažinimui Lietuvos Respublikoje, vykdomam pagal Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymą ar kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus, nustatančius užsienio valstybėje įgytos profesinės kvalifikacijos pripažinimą, jei toks pripažinimas neprieštarauja Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymui, kadangi šią sritį reglamentuoja kita horizontaliai taikoma 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

Mokymų baigimo pažymėjimai, diplomai kai kuriais atvejais suteikia teisę vykdyti tam tikrą veiklą ar veiksma, tačiau gali būti išduodami įvairių įmonių, asociacijų, mokymo įstaigų, kurioms kai kuriais atvejais net negali būti suteikti viešojo administravimo įgaliojimai. Tokio dokumento išdavimui neturėtų būti taikomi licencijavimo pagrindai, nes paprastai juos gali suteikti kelios mokymo įstaigos, ne vienintelis viešojo administravimo subjektas, tai asmuo, norintis įgyti išsilavinimą, gali rinktis rinkos sąlygomis tinkamiausią paslaugos teikėją esant konkurencijai tarp jų. Jei yra poreikis, kad atitinkamos veiklos priežiūros institucija žinotų, kokie asmenys turi reikiamus pažymėjimus, licencijavimo taisyklėse galėtų būti numatyta, kad institucijai asmuo atskirai praneša apie įgytą išsilavinimą ir tai galėtų būti pripažįstama kaip licencijavimas „D“ (deklaravimo) modeliu arba pačios mokymo įstaigos galėtų priežiūros institucijai pateikti baigusius specialius mokymus sąrašą.

Viešiesiems pirkimams, nors kai kuriais atvejais jais gali būti suteikiama teisė laimėjusiam asmeniui atlikti tam tikrą veiksma ar suteikti paslauga, neturėtų būti taikomi licencijavimo pagrindai, nes viešųjų pirkimų atveju sudaroma sutartis dėl konkrečios paslaugos ir Paslaugų direktyva netaikoma viešųjų pirkimų taisyklėms, taikomas atskiras detalus reguliavimas.

Taip pat licencijavimo pagrindai neturėtų būti taikomi koncesijų suteikimui, vykdomam pagal Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymą, kuriuo įgyvendinama 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo. Kad Paslaugų direktyva neturėtų būti taikoma koncesijų suteikimo atveju, jei jis vykdomas pagal Direktyvą 2014/23/ES, taip pat yra pažymėjęs ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) 2016 m. liepos 4 d. jungtinėje byloje *Promimpresa*, C-458/14 ir C-67/15, 44-45 punktai. Vis dėlto

atkreiptinas dėmesys, kad vien tik viešojo administravimo subjekto suteikiamos teisės pavadinimas „koncesija“ nenurodo, kad ji visais atvejais nelaikytina licencija. Jei koncesija atitinka visus licencijos požymius, ji gali būti pripažįstama kaip licencija (pavyzdžiui, taip vadinamos paplūdimio koncesijos, kuriomis suteikiama teisė eksploatuoti paplūdimio dalis komerciniais tikslais priimant turistus, ESTT buvo pripažintos kaip licencijos pagal Paslaugų direktyvą). Kai kuriais atvejais licencijos suteikimas naudojant licencijavimo modelį „K“ gali būti labai panašus į koncesijos suteikimą. Koncesija, priešingai licencijai, paprastai suteikiama viešojo administravimo subjekto iniciatyva, taip pat koncesininkas, pasirašęs koncesijos sutartį, yra teisiškai įpareigotas atlikti numatytus darbus ar suteikti paslaugas. Tuo tarpu licencijos turėtojas paprastai turi teisę nevykdyti veiklos ar neatlikti veiksmo gavęs licenciją, gali pats savo nuožiūra spręsti dėl veiklos pradžios. Taip pat paslaugų koncesijoms būdinga situacija, kai teisę teikti tam tikrą paslaugą suteikiančioji institucija perduoda koncesininkui, kuris pagal sudarytą sutartį gauna tam tikrą teisę pats pasirinkti sąlygas, kuriomis teikiama paslauga, ir didžiąja dalimi veiklos riziką. Ar viešojo administravimo subjekto suteikta teisė vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą laikytina koncesija, turi būti nustatoma pagal teisinius įsipareigojimus tarp koncesiją suteikiančios institucijos ir koncesininko ir pagal taikomos koncesininko atrankos procedūros specifiką (ar procedūra atitinka Koncesijų įstatymo nuostatas).

Sprendimų priėmimui, vykdomam vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymu, neturėtų būti taikomi licencijavimo pagrindai, atsižvelgiant į specialiąsias tokių sprendimo priėmimo sąlygas ir į tai, kai tokių sprendimų priėmimui nebūtų taikoma Paslaugų direktyva (sprendimai priimami ne dėl teisės vykdyti paslaugų teikimo veiklą suteikimo).

Taip pat teismo išduodami leidimai atlikti tam tikrus veiksmus neturėtų būti laikomi licencijomis, nes toks leidimas išduodamas tik konkrečiam subjektui ir reikalavimas gauti tokį leidimą netaikomas kitiems tokią pačią veiklą vykdančioms ir tokį patį veiksmą atliekančioms subjektams.

Licencijavimo pagrindų siūloma netaikyti ir fundamentalių žmogaus teisių, kurias turi visi piliečiai, tačiau paprastai turi gauti užsieniečiai, suteikimui, kaip teisės atvykti, gyventi, dirbti ar mokytis Lietuvoje, nes tokių teisių suteikimas yra socialinės sanglaudos ir solidarumo principų išraiška.

Pagal Paslaugų direktyvą tik reikalavimas gauti leidimą būtent iš kompetentingos įgaliotos institucijos – viešojo administravimo subjekto – yra laikytinas leidimų išdavimo tvarka, tai yra, tais atvejais, kai pagal atitinkamus teisės aktus reikia gauti privataus asmens sutikimą, privataus asmens sutikimas nebūtų laikomas licencija (pavyzdžiui, leidimas žvejoti privačiam vandens telkinyje).

Taip pat licencijavimo pagrindai nebūtų taikomi, jei dokumentą, įrodantį atitiktą teisės aktų reikalavimams, subjektas galėtų gauti iš kelių subjektų, tame tarpe ir naudodamasis privataus sektoriaus paslaugomis (pavyzdžiui, automobilio techninė apžiūra). Šiuo atveju galimi paslaugos teikėjai konkuruoja tarpusavyje laisvos rinkos sąlygomis ir pareiškėjas gali rinktis į ką kreiptis dėl leidimo išdavimo, todėl tai vertintina kaip rinkos dalyvių paslauga už užmokestį (ne administracinė paslauga).

Licencijavimo pagrindų taikymas neaktualus ir tais atvejais, kai subjektas turi tik pranešti apie ketinamą vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą, kai toks pranešimas yra vienintelė sąlyga vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą ir nenustatoma jokių kitų teisės vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą įgijimo reikalavimų. Šiais atvejais nebūtų atliekamas subjekto vertinimas, nes jokie reikalavimai teisei įgyti nebūtų nustatyti, tai būtų tik informacinis įpareigojimas.

Licencijavimo pagrindai nebūtų taikomi ir tais atvejais, kai vienas viešojo administravimo subjektas suteikia leidimą kitam viešojo administravimo subjektui, kai tokio leidimo reikia vykdančiam tam tikras viešojo administravimo funkcijas.

Viešojo administravimo įstatymo projekte nebeįvardijama pavesti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai patvirtinti licencijų rūšių sąrašą. Tokį sąrašą patvirtinti teisės aktu netikslinga, nes jis būtų tik informacinis, o informaciją apie išduodamų licencijų rūšis galima rasti LIS. Licencijavimo taikymas nesusijęs su licencijos rūšies įtraukimu į sąrašą, veikla būtų licencijuojama įsigaliojus

atitinkamam licencijavimą numatančiam įstatymui, nepriklausomai nuo to, ar ta licencijos rūšis yra įtraukta į sąrašą, ar ne. Vienas iš Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatytų teisėkūros principų yra tikslingumas, reiškiantis, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, o šiuo atveju tokia priemonė, nurodanti, kokios yra licencijų rūšys, yra LIS, kurioje kaupiami licencijų duomenys.

Atsižvelgiant į tai, kad nustatoma nauja licencijos sąvoka ir licencijų išdavimas apima įvairaus pobūdžio administracines paslaugas, siūloma pakeisti Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnį, jame numatant, kaip vieną iš administracinių paslaugų, licencijų išdavimą ir patikslinant kitų administracinių paslaugų apibūdinimus neįtraukiant licencijų išdavimo. Visi kiti veiksmai, kurie gali būti atliekami asmens prašymu, kaip licencijos patikslinimas, pakeitimas, papildymas, atnaujinimas, kopijos išdavimas ir kt. yra laikomi sudėtine šios administracinės paslaugos dalimi.

Siekiant išspręsti Europos Komisijos pranešime dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros nurodytus Paslaugų įstatyme numatyto kontaktnio centro veiklos trūkumus ir pagerinti informacijos apie licencijavimą prieinamumą suinteresuotiems asmenims, įskaitant kitų valstybių piliečius ar įmones, siūloma Paslaugų įstatyme įtvirtinti, kad taikomi reikalavimai ir licencijos išdavimo procedūros bei kita reikalinga informacija būtų patalpinta ir viešai skelbiama kontaktnio centro interneto tinklalapyje. Taip pat Viešojo administravimo įstatymo projektu numatoma, kad administracinių paslaugų aprašymai turi būti pateikiami ne tik lietuvių, bet ir anglų ar kita ES valstybės narės kalba, šie administracinių paslaugų teikimo aprašymai turi būti viešinami ir prieinami kontaktnio centro interneto tinklalapyje. Pažymėtina, kad reikalavimas turėti ir pateikti tam tikrą informaciją anglų kalba yra nustatytas ir šiuo metu. 2018 m. spalio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1724, kuriuo sukuriama bendrieji skaitmeniniai vartai, skirti suteikti prieigą prie informacijos, procedūrų ir pagalbos bei problemų sprendimo paslaugų, ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 (toliau – Bendrųjų skaitmeninių vartų reglamentas), 4 straipsnio 1 dalis numato prie kokios informacijos nacionaliniuose tinklalapiuose naudotojams turi būti suteikta lengva internetinė prieiga, III skyrius nustato informacijos kokybės reikalavimus, vienas iš jų, kad informacija turi būti pateikiama ir Sąjungos oficialiąja kalba, kurią plačiai supranta kuo daugiau tarpvalstybinių naudotojų. Siekiant įgyvendinti Bendrųjų skaitmeninių vartų reglamento nuostatas siūloma numatyti, kad administracinių paslaugų aprašymai būtų ir anglų kalba. Bendrųjų skaitmeninių vartų reglamento 12 straipsnio ir 32 straipsnio 1 dalies c punktas numato, kad Europos Komisija finansuoja vertimų atlikimą. Kiekvienais metais Europos Komisija numato finansavimą ir galimą išversti puslapių skaičių. Pavyzdžiui, 2024 m. numatomas 300 puslapių vertimas.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija koordinuoja administracinių paslaugų aprašymų vertimą į anglų kalbą. Vidaus reikalų ministerija, bendradarbiaudama su Informacinės visuomenės plėtros komitetu, pateikia vertimų poreikį.

Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma įtvirtinti pareigą, svarstant galimybę licencijuoti tam tikrą veiklą ar veiksma ar iš esmės keičiant licencijavimą ir atliekant numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą, įvertinti ne tik galimą reguliavimo poveikį, bet ir atitiktį Paslaugų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytiems principams: nediskriminavimo, būtinumo (ar reikalavimai yra pateisinami svarbiais visuomenės interesais) ir proporcingumo. Pažymėtina, kad Paslaugų direktyva reikalauja, jog valstybės narės taikytų leidimų išdavimo tvarką tik įsitikinusios, kad leidimų išdavimo tvarka nediskriminuoja paslaugų teikėjo, jos taikymas objektyviai pateisinamas svarbiais visuomenės interesais ir nėra mažiau ribojančių priemonių tikslui pasiekti. Toks reguliavimas padėtų efektyviau įgyvendinti šią Paslaugų direktyvos nuostatą ir užtikrinti, kad asmenų teisės ir laisvės nebūtų ribojamos daugiau negu būtina svarbiems visuomenės interesams apsaugoti.

Svarbūs visuomenės interesai yra apibrėžti Paslaugų įstatyme visų pirma kaip Europos Sąjungos teisės numatytos priežastys ir toms veiklos sritims, kurioms yra taikoma Paslaugų direktyva, svarbūs visuomenės interesai turėtų būti pripažinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo. Tačiau Viešojo administravimo įstatymo projektas būtų taikomas ne tik toms veiklos sritims, kurioms

taikoma Paslaugų direktyva, todėl tais atvejais svarbiais visuomenės interesais gali būti laikomi ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti saugomi visuomenės interesai.

Tais atvejais, kai išduodama licencija, nėra būtina priimti administracinio sprendimo, atitinkančio Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalį, nes nėra poreikio nurodyti apskundimo tvarką ar teisinį pagrindą, tai būtų tik papildoma administracinė našta licencijas išduodantiems viešojo administravimo subjektams. Viešojo administravimo įstatymo projekte numatoma, kad licencijos išdavimas yra administracinė paslauga, kai nėra būtina priimti Viešojo administravimo įstatyme nustatyto turinio administracinio sprendimo. Tačiau, jei pareiškėjo prašymas išduoti licenciją tenkinamas tik iš dalies, taip pat atsisakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir licencijos galiojimo panaikinimo atvejais nesuteikiama prašoma paslauga, apribojamos subjektų teisės, todėl svarbi ir apskundimo tvarka, gali būti skirtingos tokio sprendimo priežastys, teisinis pagrindas. Šiais atvejais turi būti priimamas administracinis sprendimas.

Siekiant teisinio aiškumo, kaip licencija išduodama tais atvejais, jei fiziškai joks dokumentas licencijos turėtojui neišduodamas (neįteikiamas), Viešojo administravimo įstatymo projekte nustatoma, kad licencija išduodama licencijas išduodančiam viešojo administravimo subjektui sudarant licencijos duomenų rinkinį tam skirtoje informacinėje sistemoje, taikomojoje programinėje įrangoje, Europos Sąjungos informacinėje sistemoje ar registre arba suformuojant oficialųjį elektroninį dokumentą. Pažymėtina, kad elektroninė licencija, kurios išdavimo faktą galima lengvai patikrinti internete, leidžia sumažinti administracinę naštą licencijos turėtojui, kuriam nebereikia laukti kol atsiųs popierinį dokumentą arba pačiam vykti jo atsiimti. Vis dėlto numatoma ir popierinės licencijos galimybė licencijavimą nustatančiame įstatyme nustatytais atvejais. Iš kitos pusės, elektroninė licencija leidžia licencijos turėtojui vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą neturint fizinio dokumento (prieinamas virtualus dokumentas), todėl nustatoma, kad licencijuojamai veiklai vykdyti ar licencijuojamam veiksmui atlikti iš licencijos turėtojo neturi būti reikalaujama turėti popierinės ar kitokios fizinės formos dokumentų, įrodančių, kad yra išduota licencija, nebent yra būtinas popierinis ar kitokios fizinės formos dokumentas (pavyzdžiui, plastikinė ar laminuota kortelė) pagal licencijavimą įtvirtinančius įstatymus, įskaitant ir atvejus, kai turi būti užtikrinta galimybė parodyti turimą popierinį dokumentą, įrodantį, kad yra išduota licencija, asmenims, kurie nėra licenciją išduodantis ar priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas.

Viešojo administravimo įstatymo projekte įtvirtinama bendra sąlyga, kad licencijos turėtojas negali perleisti ar perduoti I ir II kategorijų licencijomis jam suteiktos teisės kitam subjektui, tačiau paliekama galimybė perduoti I kategorijos licencija suteiktą teisę licencijos turėtojo reorganizavimo ar pertvarkymo atveju, jei licencijavimą nustatančiame įstatyme nenumatyta kitaip. Tokia bendra sąlyga reikalinga, nes paprastai licencijos turėtojas turi atitikti tam tikrus reikalavimus, todėl disponavimas suteikta teise turi būti apribotas. Vis dėlto kai kuriais atvejais licencijavimu siekiama tik užtikrinti veiklos kontrolę, todėl šiais atvejais galimybė perleisti licencija suteiktą teisę galėtų būti numatyta specialiajame įstatyme. III ir IV kategorijų licencijų atveju suteikta teisė dažniausiai, bet ne visais atvejais, gali būti perduodama, jei ji siejama ne su pačiu licencijos turėtoju, bet išduodama tik atsižvelgiant į tam tikro su licencija susijusio objekto charakteristiką ar aplinkybes, pavyzdžiui, higienos leidimas-pasas išduodamas įvertinus naudojamų patalpų ir įrangos būklę, statybos leidimas išduodamas statyti konkretaus projekto statinį konkrečioje vietoje. Be to, III kategorijos licencijomis gali būti suteikiama teisė ne tik pareiškėjui, bet ir kitiems rinkos dalyviams, pavyzdžiui, vaistinio preparato registravimu suteikiama teisė jį platinti visiems atitinkamą I kategorijos licenciją turintiems ūkio subjektams. Vis dėlto licencijavimą numatančiuose įstatymuose gali būti nustatyta apribojimų perleisti III ir IV kategorijų licencijomis suteiktas teises, jei toks apribojimas yra pagrįstas.

Paslaugų direktyvoje yra numatyta, kad leidimas suteikia teisę vykdyti veiklą ir paslaugų teikėjo pavaldžioms patronuojamosioms įmonėms, atstovybėms, filialams ir biurams, išskyrus atvejus, kai kiekvienas atskiras leidimas įsisteigti arba leidimo galiojimo apribojimas tam tikra teritorijos dalimi pateisinamas svarbiais visuomenės interesais. Taip pat nustatyta pareiga valstybei narei reikalauti, kad paslaugų teikėjas praneštų kontaktiniam centrui apie pavaldžiųjų

(patronuojamųjų) įmonių, kurių veiklai taikoma leidimų išdavimo tvarka, steigimą. Viešojo administravimo projektu įgyvendinama ši nuostata apribojant jos taikymą tik Paslaugų įstatymo taikymo sritimis, nes kitose srityse šios nuostatos netikslinga įgyvendinti – daugeliu atvejų reikalaujama atskiriems juridiniams asmenims gauti atskiras licencijas saugant svarbius visuomenės interesus. Taikant šią nuostatą turi būti reikalaujama, kad visos šios įmonės, kurios ta lengvata naudojasi ar siekia naudotis, praneštų licencijas išduodančiai institucijai ar kontaktiniam centrui apie įsteigtas patronuojamąsias įmones, kurios naudosis ta pačia licencija. Apie atstovybes, filialus ar biurus, siekiant išvengti perteklinės administracinės naštos, pranešti nebus reikalaujama, nes šie subjektai nėra atskiri juridiniai asmenys, o tik juridinio asmens padaliniai su tuo pačiu juridinio asmens pavadinimu. Pranešti apie veiklos pabaigą nebus reikalaujama, nes yra numatyta, kad licencijos turėtoją juridinį asmenį, taip pat juridinio asmens ar kitos organizacijos filialą ar atstovybę, jei jiems atskirai yra išduota licencija, išregistravus iš Juridinių asmenų registro, o fiziniam asmeniui mirus, licencija netenka galios automatiškai.

Taip pat Paslaugų direktyvoje, siekiant sumažinti administracinę naštą ir palengvinti leidimo gavimo procesą, numatyta, kad naujo įsisteigimo leidimo išdavimo sąlygos neturi dubliuoti tokių pačių arba iš esmės panašių reikalavimų ir kontrolės priemonių, taikomų teikėjui kitoje valstybėje narėje arba toje pačioje valstybėje narėje. Šios nuostatos perkeliama į Viešojo administravimo įstatymo projektą. Kadangi kai kurioms veiklos sritims tokios nuostatos iš esmės trukdytų pasiekti licencijavimo tikslus (neužtikrintų efektyvios kontrolės), pastaroji nuostata būtų taikoma tik veikloms, kurioms taikoma Paslaugų direktyva.

Siekiant sumažinti administracinę naštą licencijas išduodančioms institucijoms, numatoma, kad licencija netenka galios licencijos turėtojų fiziniam asmeniui mirus arba licencijos turėtoją juridinį asmenį ar jo padalinį išregistravus iš Juridinių asmenų registro, išskyrus konkrečios veiklos vykdymo ar veiksmo atlikimo licencijavimą įtvirtinančiuose įstatymuose nustatytas išimtis ir atvejus, kai licencija suteikiama teise gali naudotis ne tik pareiškėjas (pavyzdžiui, pareiškėjui registravus vaistinį preparatą juo prekiauti įgyja teisę visos atitinkamą didmeninės prekybos licenciją turinčios įmonės). Esant tokiai nuostatai institucijoms nebereikės priimti administracinio sprendimo dėl licencijos galiojimo panaikinimo tais atvejais, kai licencijos turėtojo nebelieka ir informacija apie tai gali būti gaunama automatiškai iš atitinkamų registų. Pažymėtina, kad LIS automatiškai gauna informaciją apie fizinio asmens mirtį ir juridinio asmens, filialo ar atstovybės išregistravimą, tačiau reikėtų papildomų lėšų įdiegti automatišką licencijos būsenos pasikeitimą iš galiojančios į negaliojančią ir po to būtų automatiškai archyvuoti tokios licencijos duomenys. Tokiam funkcionalumui įdiegti reikėtų apie 10 tūkst. eurų, tačiau būtų sutaupyta nemažai licencijas išduodančių institucijų laiko, nes joms nebereikėtų rengti formalų administracinių sprendimų dėl licencijos galiojimo panaikinimo minėtais atvejais. LIS jau yra įdiegtas funkcionalumas, kai nebelikus licencijos turėtojo, automatiškai informacija apie tai išsiunčiama ir licencijas išdavusiam viešojo administravimo subjektui, kuris gali duomenis rankiniu būdu arba automatiškai, gavęs informaciją per integracinę sąsają, pakeisti savo tvarkomoje informacinėje sistemoje.

Taip pat Viešojo administravimo įstatymo projekte numatoma, kokiais atvejais licencijų skaičius, galiojimo teritorija ar trukmė galėtų būti apribojama, perkeliant Paslaugų direktyvos nuostatas. Licencijos galiojimas ribojamas gali būti ir tais atvejais, kai išduodama III kategorijos licencija, nes tam tikri objektai, kuriuos naudoti ar turėti yra suteikiama teisė, gali būti riboto galiojimo ir susidėvėti. IV kategorijos licencijų galiojimas gali būti ribojamas, nes vienkartinis veiksmas yra ribotos trukmės ir gali būti poreikis skatinti licencija suteiktą teisę realizuoti kuo greičiau, pavyzdžiui, kad nesugestų patikrinti ir išleisti tiekti rinkai produktai. Jei pareiškėjas prašo išduoti licenciją, kuri galiotų tam tikrą laiką (pavyzdžiui, tais atvejais, kai reikia papildomai mokėti už licencijos galiojimo laiką), tokia teisė jam taip pat turėtų būti suteikiama. Viešojo administravimo įstatymo projektu numatoma, kad licencijos galiojimas gali būti ribojamas ir tais atvejais, kai tai yra pagrįsta svarbiais visuomenės interesais.

Licencijos galiojimo teritorija neturėtų būti ribojama ir licencijos turėtojas galėtų ja naudotis visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, o įstatymuose ar Europos Sąjungos teisės aktuose numatytais

atvejais – ir už jos ribų, tačiau Viešojo administravimo įstatymo projektu numatomos tam tikros išimtys, kada licencijos galiojimo teritorija galėtų būti ribojama. Tokia išimtis gali būti taikoma, jei III kategorijos licencija suteikiama teisė naudoti ar turėti tam tikrus objektus tam tikroje teritorijoje, pavyzdžiui, kai tie objektai yra stacionarus infrastuktūros statiniai. IV kategorijos licencija gali būti suteikiama teisė atlikti konkretų veiksmą konkrečioje teritorijoje, pavyzdžiui, nukirsti konkretų medį. Kai kuriais I kategorijos licencijų atvejais taip pat gali būti ribojama licencijos galiojimo teritorija, kai licencija suteikiama teisė veiklai konkrečiose patalpose, pavyzdžiui, higienos pasas, arba kai pareiškėjas pats prašo suteikti teisę veiklai tik tam tikroje teritorijoje. Be to, licencijos galiojimo teritorija gali būti ribojama ir tais atvejais, kai tai pateisinama svarbiais visuomenės interesais, pavyzdžiui, kazino neleidžiama steigti netoli mokyklų.

Kadangi Viešojo administravimo įstatymo projektu įvedama vieninga „licencijos“ sąvoka, Paslaugų įstatymo projektu taip pat keičiamos nuostatos, kuriose yra nuorodų į leidimus ar jų išdavimo tvarką, naudojant licencijos terminą.

Iš Aprašo į Viešojo administravimo įstatymo projektą siūloma perkelti licencijavimo modelių „G“ (griežtasis) ir „D“ (deklaravimo) aprašymus ir jų taikymo pagrindus, taip pat įvedamas naujas licencijavimo modelis „K“ (konkurso). Svarbu planuojant įtvirtinti licencijavimą įsivertinti, kuris licencijavimo modelis yra mažiau ribojantis, proporcingas rizikai, todėl tikslingesnis, siekiant kuo paprastesnės licencijavimo procedūros, kuri nevaržytų įsisteigimo laisvės.

Licencijavimo modelis „G“ iš esmės nesikeis nuo šiuo metu galiojančio ir bus taikomas, kai reikia, kad būtų sumažinta planuojamos veiklos ar veiksmo keliama rizika svarbiems visuomenės interesams ir nėra galimybės atlikti automatinį atitikties įvertinimą, o vėlesnis atitikties įvertinimas neužtikrintų šių interesų apsaugos. Taikant licencijavimo modelį „G“, prieš pareiškėjui išduodant licenciją yra atliekamas atitikties licencijos išdavimo reikalavimams įvertinimas, kuriam reikia laiko, todėl nustatomas tam tikras licencijos išdavimo terminas.

Licencijavimo modelį „D“ siūloma šiek tiek išplėsti ir taikyti taip pat tiems atvejams, kai atitikties įvertinimas gali būti atliktas automatizuotai, tai yra be žmogaus dalyvavimo, nes grindžiamas tik duomenimis, tvarkomais informacinėse sistemose. Atlikus automatizuotą atitikties įvertinimą, įskaitant ir patikrinimą, ar sumokėta rinkliava ar kitoks atlyginimas, jei turi būti sumokėta, pareiškėjas gautų automatinį atitikties licencijos išdavimo reikalavimams patvirtinimą deklaracijos (pranešimo) pateikimo dieną, todėl kitą dieną jau galėtų vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą. Toks papildymas siūlomas, nes šiuo metu kai kuriais atvejais gali būti atliekamas automatinis atitikties licencijos išdavimo reikalavimams patikrinimas, tačiau vis tik taikomas licencijavimo modelis „G“, nes patikrinimas atliekamas prieš licencijos išdavimą, o licencijos išdavimas užtrunka, nes automatiškai kitą dieną licencija suteikiamos teisės pareiškėjas neįgyja. Jei tokiu atveju taikomas licencijavimo modelis „D“, pagal kurį toks automatinis atitikties vertinimas atliekamas po licencijos išdavimo, paaiškėjus, kad licencijos turėtojas neatitinka nustatytų licencijos išdavimo reikalavimų, licencijos galiojimas naikinamas dažnai net tą pačią dieną, kai licencija įsigalioja. Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma įtraukti į „D“ modelį automatinio atitikties vertinimo prieš išduodant licenciją galimybę. Toks patikslinimas būtų patogus ir licencijas išduodančioms institucijoms (nereikėtų priiminėti licencijos galiojimo panaikinimo sprendimų, nes licencija nebūtų išduota, jei nėra atitikties reikalavimams), ir licencijos turėtojams (norimą teisę įgytų kitą dieną po pranešimo pateikimo, kaip ir iki šiol, bet būtų tikri, kad licencijos galiojimas iš karto nebūtų naikinamas). Esminis licencijavimo modelio „D“ skirtumas nuo licencijavimo modelio „G“, kad taikant licencijavimo modelį „D“ licencijos turėtojas gali vykdyti veiklą kitą dieną po pranešimo (deklaracijos) pateikimo, tai yra pagreitinamas teisės vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą įgijimas, o licencijavimo modelio „G“ atveju nustatomas tam tikras licencijos išdavimo terminas ir pareiškėjas turi laukti licencijos išdavimo momento. Pažymėtina, kad taikant licencijavimo modelį „D“ taip pat lieka šiuo metu galiojantis šio modelio taikymas, kad licencijos išdavimo reikalavimų atitikties patikrinimas atliekamas po licencijos išdavimo.

Licencijos išdavimui siūloma įtvirtinti nuostatas dėl rinkliavos ar kitokio atlyginimo už licencijos išdavimą sumokėjimo susiejant licencijos įsigaliojimą su sąlyga, kad sumokėta rinkliava.

Šios nuostatos įtrauktos į Viešojo administravimo įstatymo projektą siekiant išspręsti problemas dėl rinkliavos mokėjimo, su kuriomis susiduria institucijos, išduodančios licencijas. Pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 2 straipsnio 2 dalį institucijų teikiamos paslaugos – juridinę galią turinčių dokumentų bei jų dublikatų išdavimas, taip pat jų perregistravimas ir kitos paslaugos. Taikant licencijavimo modelį „G“, kai pareiškėjas neatitinka nustatytų reikalavimų, administracinė paslauga nėra suteikiama, nes licencija (juridinę galią turintis dokumentas) neišduodamas, todėl institucijoms atsiranda papildoma našta grąžinti iš anksto sumokėtą rinkliavą. Taikant licencijavimo modelį „D“ – kartais pareiškėjai iš anksto nesumoka už licencijos išdavimą, tačiau pradeda veiklą kitą dieną po pranešimo (deklaracijos) pateikimo dienos ir licencijas išduodančiai institucijai tenka našta išsireikalauti rinkliavą, o tai dažnai būna sudėtinga, ypač tais atvejais, kai nėra numatytas licencijos galiojimo sustabdymas ar panaikinimas už rinkliavos nesumokėjimą. Šiuo atveju Viešojo administravimo projekte numatoma, kad licencija suteikiama teisė įgyjama tik jei pareiškėjas yra sumokėjęs rinkliavą ar kitokį atlyginimą, jei to reikalaujama pagal atitinkamus teisės aktus.

Naujas licencijavimo modelis „K“ įvedamas, nes šiuo metu nustatyti nei licencijavimo modelis „G“, nei „D“ netinka tais atvejais, kai licencijos negali būti išduodamos visiems jų siekiantiems ir atitinkantiems nustatytus reikalavimus subjektams, nes yra ribotas galimų išduoti licencijų skaičius, pavyzdžiui, suteikiant teisę naudoti gamtos išteklius, teisę prekiauti konkrečioje vietoje ir pan. Tokiais atvejais turi būti organizuojamas konkursas ar aukcionas ir vykdoma pretendentų atranka pagal iš anksto nustatytus kriterijus. Taikant licencijavimo modelį „G“ arba „D“, jei pareiškėjas licencijai gauti atitinka visus nustatytus reikalavimus, jam turi būti išduodama licencija užtikrinant jo teisėtus lūkesčius, tai yra licencijų skaičius taikant šiuos licencijavimo modelius negali būti ribotas, todėl šie modeliai tokiais atvejais netinka.

Siekiant palengvinti teisės vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą įgijimo procesą, turėtų būti pasirenkamas kuo paprastesnis licencijavimo modelis, todėl Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma atliekant licencijavimo pagrįstumo vertinimą, įvertinti ir kuris licencijavimo modelis yra tinkamiausias, prioritetą teikiant kuo paprastesniam „D“ modeliui, jei rizika pažeisti svarbius visuomenės interesus gali būti suvaldyta atliekant patikrinimą po teisės vykdyti veiklą ar atlikti veiksmą įgijimo. Licencijavimo modelis „K“ pasirenkamas, kai išduodamų tam tikros rūšies licencijų skaičius yra ribotas dėl gamtinių išteklių ar techninių pajėgumų stokos ir turi būti vykdoma asmenų, kuriems bus išduotos licencijos, atranka, atsižvelgiant į svarbius visuomenės interesus ir siekiant atviros konkurencijos būdu gerinti vartotojams teikiamų paslaugų kokybę ir jų teikimo sąlygas. Tokia procedūra turėtų užtikrinti skaidrumą ir nešališkumą, o taip išduota licencija neturi galioti pernelyg ilgai, turi būti ribojamas ir neturi būti automatiškai atnaujinamas jos galiojimas arba teikiamas bet koks pranašumas pareiškėjui, kurio licencijos galiojimas ką tik baigėsi, ar su tuo pareiškėju susijusiems asmenims, siekiant paskatinti konkurenciją ir neužkirsti kelio ateiti į rinką naujiems dalyviams. Turėtų būti nustatyta tokia išduoto leidimo galiojimo trukmė, kad laisva konkurencija nebūtų suvaržyta arba apribota daugiau, nei būtina norint užtikrinti, kad licencijos turėtojai atsipirktų investicijos ir kad jis gautų tinkamą investuoto kapitalo grąžą. Šios leidimo išdavimo sąlygos, kai turi būti organizuojama pareiškėjų atranka, taip pat numatytos ir Paslaugų direktyvoje, todėl įvedant licencijavimo modelį „K“ yra įgyvendinama Paslaugų direktyva.

Pažymėtina, kad kai kuriais atvejais Europos Sąjungos teisės aktuose būna numatyta galimybė buvusiam licencijos turėtojai teikti pirmenybę licencijuojant pagal modelį „K“, pavyzdžiui, atsižvelgiant į siekį užtikrinti tvarų gyvųjų gamtos išteklių naudojimą, nes ilgalaikis licencijos turėtojas labiau suinteresuotas saugoti išteklius, kartu išlaikydamas savo verslo stabilumą. Dėl šių priežasčių yra numatoma išimtis dėl galimo pranašumo buvusiam licencijos turėtojai suteikimo vykdant pareiškėjų atranką licencijai gauti, kai tokia galimybė yra numatyta Europos Sąjungos teisės aktuose.

Viešojo administravimo įstatymo projektu iš karto po jo priėmimo siūloma atsisakyti privalomo administracinių sprendimų dėl licencijų priėmimo LIS, bet kadangi kai kuriose srityse tai galėtų būti tikslinga, bus palikta techninė galimybė šiuos sprendimus priimti LIS, kuri jau yra pritaikyta administracinių sprendimų priėmimui (kainavo apie 6000 Eur) ir tobulinama iš

Ekonomikos ir inovacijų ministerijai skiriamų biudžeto asignavimų. Pagal Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 6 dalį, kai administracinis sprendimas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, sprendimo pasirašymui prilyginamas patvirtinimas (autorizavimas) valstybės informacinėje sistemoje.

Administracinių sprendimų dėl licencijų privalomo priėmimo LIS atsisakoma dėl kelių priežasčių. Pirmą, tokia prievolė daugeliu atvejų (išskyrus tuos atvejus, kai licencijuojama naudojant tik LIS) nėra naudinga licencijas išduodančiam viešojo administravimo subjektui (licencijavimo proceso valdymui). Antra, pažymėtina, kad specializuotose informacinėse sistemose kaupiama daugiau specifinių veiklos srities duomenų, ne vien licencijų, dažniausiai automatiškai sutikrinama atitiktis licencijos išdavimo (veiklos) sąlygoms, taip pat jos naudojamos ir kitoms viešojo administravimo subjektų funkcijoms atlikti, todėl jų atsisakyti nebūtų tikslinga, taigi biudžeto lėšų jų išlaikymui iš esmės nebūtų sutaupyta perkėlus administracinių sprendimų dėl licencijų priėmimą į LIS. Trečia, atsisakoma pareigos priimti administracinį sprendimą išduodant licenciją. Ketvirta, pareiškėjui nesvarbu, kur ir kaip yra priimamas administracinis sprendimas dėl licencijos, ar iš viso jis priimamas, jei pareiškėjui tiesiog suteikiama administracinė paslauga – išduodama licencija. Penkta, kaip jau minėta aukščiau, pagal preliminarį viešojo administravimo subjektų, išduodančių licencijas ne per LIS, apklausą nustatyta, kad administracinių sprendimų priėmimo perkėlimas iš specializuotų informacinių sistemų į LIS ir reikiamų integracinių sąsajų sukūrimas kainuotų apie 1 mln. Eur., tačiau pridėtinės vertės toks perkėlimas nesukurtų.

Manome, kad palaipsniui LIS naudojimas licencijų išdavimui didės dėl to, kad Viešojo administravimo įstatymo projektu keičiamoje 40 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad licencijų išdavimo funkcijoms atlikti negali būti steigiamos naujos informacinės sistemos, jeigu Europos Sąjungos teisės aktuose ar jų įgyvendinamuosiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, ar Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nėra nustatyta kitaip.

Pagal Paslaugų direktyvos 6 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad paslaugų teikėjams būtų suteikta galimybė toliau nurodytas procedūras ir formalumus atlikti per kontaktinius centrus:

a) visas procedūras ir formalumus, kurie būtini norint gauti teisę teikti paslaugas, visų pirma visas būtinas deklaracijas, pranešimus ar kompetentingoms institucijoms teikiamus prašymus išduoti leidimą, įskaitant prašymus įtraukti į registrą, sąrašą arba duomenų bazę, arba įsiregistruoti profesinėje įstaigoje ar asociacijoje;

b) prašymus išduoti paslaugų veiklai vykdyti būtinus leidimus.

Be to, pagal Paslaugų direktyvos 8 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad visas procedūras ir formalumus, susijusius su teise į paslaugų teikimo veiklą ir šios veiklos vykdymu, būtų galima lengvai atlikti nuotoliniu būdu ir elektroninėmis priemonėmis pasitelkiant atitinkamą kontaktinį centrą ir bendraujant su atitinkamomis kompetentingomis institucijomis. Šiuo metu kontaktinio centro funkcijas atlieka VšĮ Inovacijų agentūra, kuri teikia informaciją, konsultuoja ūkio subjektus, vykdo įvairius mokymus, turi sukūrusi virtualią pranešimų dėžutę, skirtą susisiekti su institucijomis ir persiųsti joms dokumentus, reikalingus licencijoms išduoti ir gauti institucijų atsakymus. Licencijavimą įtvirtinančiuose įstatymuose paprastai būna numatyta formali galimybė prašymus išduoti licenciją ir pateikti visus dokumentus per Paslaugų įstatyme nurodytą kontaktinį centrą arba Paslaugų ir gaminių kontaktinį centrą, tai yra per minėtą pranešimų dėžutę. Vis dėlto, pranešimų dėžutė praktiškai veikia neefektyviai, per ją nepateikiami prašymai licencijoms išduoti, nes kontaktiniam centrui vis tiek reikėtų prašymus ir dokumentus persiųsti licencijas išduodančiai institucijai, o tai gali apsunkinti ir prailginti licencijos išdavimo procesą.

Kiekviena licencijas išduodanti institucija taiko skirtingus licencijavimo procesus, pareiškėjams kiekvieną kartą reikia išsiaiškinti, ką reikia daryti, kur kreiptis, kad galėtų gauti vienos ar kitos rūšies licenciją. Be to, institucijos tvarko skirtingas informacines sistemas, naudojamas licencijavimui, jų palaikymui skiriamos nemažos biudžeto lėšos.

2018 m. spalio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1724, kuriuo sukuriama bendrieji skaitmeniniai vartai, skirti suteikti prieigą prie informacijos, procedūrų ir pagalbos bei problemų sprendimo paslaugų, ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr.

1024/2012, 6 straipsnyje nustatyta, kad kiekviena valstybė narė užtikrina, kad naudotojai turėtų prieigą ir galėtų internete visa apimtimi atlikti II priede išvardytas procedūras su sąlyga, kad atitinkama procedūra yra nustatyta atitinkamoje valstybėje narėje. Vienos iš šio reglamento II priede išvardintų sričių yra verslo pradėjimas, valdymas ir veiklos nutraukimas (ką apima licencijavimas), su kuriais susijusios procedūros turi būti internetinės. Pažymėtina, kad Paslaugų ir gaminių kontaktnio centro pranešimų dėžutė neatitinka šio Reglamento reikalavimų.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 38 straipsnio 1 dalį valstybės ir (ar) Europos Sąjungos mastu administracinės ar viešosios paslaugos, teikiamos elektroniniu būdu, turi būti prieinamos per centrinį elektroninių valdžios vartų portalą, išskyrus atvejus, kai šios paslaugos pagal savo prigimtį ar pobūdį negali būti teikiamos elektroniniu būdu per centrinį elektroninių valdžios vartų portalą arba jas šiuo būdu teikti netikslinga. Centrinis elektroninių valdžios vartų portalas yra valstybės informacinė sistema, veikianti IT platformos, kuri yra teikiama kaip IT paslauga, pagrindu. Tokia valstybės informacinė sistema yra Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma (toliau – VIISP), kurios paskirtis – užtikrinti galimybę asmenims vieno langelio principu gauti institucijų teikiamas viešąsias ir administracines elektronines paslaugas. Licencijos išdavimas taip pat yra viešoji administracinė paslauga, kuri pagal Paslaugų direktyvą turi būti lengvai atliekama nuotoliniu būdu ir elektroninėmis priemonėmis per atitinkamą kontaktnį centrą, todėl Paslaugų įstatymu projektu siūloma patikslinti kontaktnio centro sąvoką įtraukiant VIISP tvarkytoją, su kuriuo bendradarbiaujant turi būti užtikrinama minėta prieigos per vieną langelį (kontaktnį centrą) galimybė elektroniniu būdu (pildant tiesiogiai portale) pateikti prašymą licencijai gauti ir atlikti visas licencijavimo procedūras pagal Reglamento (ES) Nr. 2018/1724 reikalavimus, taip pat atitinkami keitimai numatomi kituose Paslaugų įstatymo straipsniuose, kuriuose nustatomos kontaktnio centro funkcijos ir pareigos. Pažymėtina, kad prieigos galimybė bus užtikrinama per tiesiogines nuorodas kontaktnio centro interneto puslapyje į licencijai gauti skirtas specialiąsias informacines sistemas ar portalus, o jei nėra sukurta specialioji sistema – per VIISP. Vartotojui svarbiausia, kad galėtų rasti prieigą vienoje vietoje, naudodamasis kontaktnio centro sukurtais vedliais ir informaciniu portalu, nereikėtų ieškoti atskirų institucijų tinklalapiuose ir galėtų atlikti formalumus per atstumą.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija kartu su partneriais įgyvendina Europos Sąjungos (ES) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (Recovery and Resilience Facility, RRF) lėšomis finansuojamą Licencijavimo proceso modernizavimo ir standartizavimo projektą (toliau – Projektas) Projekto tikslas – gerinti informacijos apie veiklai reikalingas licencijas pasiekiamumą ir efektyvinti licencijų užsakymo ir išdavimo procesus per „vieną langelį“. VIISP modernizavimas ir plėtra yra pasirinktas kaip tinkamiausia alternatyva, nes per ją yra gaunamos ir kitos elektroninės administracinės paslaugos ir ji gali būti pritaikyta užsakyti ir išduoti bet kokios rūšies licenciją. VIISP egzistuojantys funkcionalumai sudaro sąlygas be didesnių investicijų perkelti licencijavimo procesų žingsnius į elektroninę erdvę. VIISP suteikia galimybes konstruoti įvairias valstybės suteikiamas paslaugas: programavimo žinių nereikalaujantys įrankiai leidžia sukurti institucijai savo veiklos vykdomuose procesuose reikalingas formas, sprendimo priėmimo procesus, informacijos gavimą iš kitų informacinių sistemų ir t.t. Naudojantis šiomis VIISP funkcijomis, licencijas išduodančios institucijos galės atlikti visas pagrindines licencijavimo veiklas elektroniniu būdu vienoje vietoje. Institucijai nusprendus vidinius licencijavimo procesus vykdyti savo dokumentų valdymo sistemoje (toliau – DVS), VIISP pateikia integracinę sąsają, kuri leidžia duomenis, pateiktus VIISP, perduoti į DVS. Šie bei kiti VIISP funkcionalumai sudaro sąlygas perkelti licencijavimo procesus, kurių licencijavimo specifiškai nereikalauja išskirtinio funkcionalumo, į VIISP. Priklausomai nuo licencijavimo procesų sudėtingumo bei susijusių techninių aplinkybių (pvz., institucija naudoja modernią, skaitmenizuotą specializuotą informacinę sistemą), kiekvienos licencijos rūšies atveju būtų galima pasirinkti, kokia apimtimi licencijavimo procesai būtų perkelti į VIISP (ar paliekama tik nuoroda), tačiau kiekvienu atveju pareiškėjas galės rasti reikiamą informaciją ir turės galimybę pateikti prašymą licencijai gauti per „vieną langelį“ elektroniniu būdu, paliekant teisę kreiptis tiesiogiai į Lietuvos Respublikos kompetentingą instituciją. Šį projektą numatoma įgyvendinti iki 2026 m. balandžio mėnesio pabaigos. Paslaugų įstatymo projekto nuostatos, kuriose nurodomos

kontaktnio centro pareigos, įsigaliojusių 2027 m. lapkričio 1 d., tai yra pabaigus Projektą, laikantis „dviejų datų“ taisyklės ir suteikiant papildomą pereinamąjį laikotarpį kompetentingoms institucijoms, kurios nedalyvauja Projekte, prisitaikyti prie reikalavimų kontaktniam centrui.

Projekto metu taip pat planuojama sukurti informacinį licencijavimo portalą, kuris bus prieinamas per kontaktnio centro interneto tinklalapį ir kur suinteresuotas asmuo galės gauti visą informaciją apie reikiamas licencijas veiklai pradėti.

LIS buvo sukurta turėti vienoje vietoje visą informaciją apie išduotas bet kurioje veiklos srityje licencijas, jų būseną, ir šią LIS funkciją Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma palikti, nustatant pareigą viešojo administravimo subjektams, išduodantiems licencijas, pateikti duomenis apie I, II ir III kategorijų licencijas į LIS. Tiek ūkio subjektui, tiek bet kokiam fiziniam asmeniui galėtų būti aktuali galimybė sužinoti apie visų rūšių jam ar kitam asmeniui išduotas licencijas, nes kitose sistemose galima rasti informaciją tik apie tam tikros srities licencijas. Tokia informacija taip pat labai aktuali tais atvejais, kai tam tikros rūšies licencijas išduoda keli skirtingi viešojo administravimo subjektai, o priežiūrą vykdo kiti subjektai.

Numatoma nereikalauti suvesti į LIS IV kategorijos licencijų duomenų, nebent viešojo administravimo subjektas pats nuspręstų ir matytų poreikį tai daryti. IV kategorijos licencijų duomenų nesiūloma reikalauti suvesti į LIS, nes tai būtų labai didelė administracinė našta licencijas išduodančioms institucijoms, o jų galiojimas ir aktualumas paprastai yra trumpalaikis. Taip pat šios kategorijos licencijų duomenų viešinimas nėra toks aktualus, nes nemažos dalies šių licencijų suteikiamos teisės labai greitai įgyvendinamos (pavyzdžiui, eksportuojama konkreti siunta į užsienio valstybę) ir informacija apie tai tampa nebeaktuali. Licencijų duomenų įrašymo į LIS tvarka bus nustatyta ekonomikos ir inovacijų ministro patvirtintuose LIS nuostatuose, atsižvelgiant į tai, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija yra LIS valdytoja.

Viešojo administravimo įstatymo projektu numatomas reikalavimas licencijavimą įtvirtinantiems įstatymams juose nurodyti, kad pirmiausia turi būti įvertintas asmens duomenų viešinimo būtinumas ir proporcingumas, antra, jeigu nustatoma, kad viešinimo poreikis yra, pateikti šį vertinimą įstatymų, reglamentuojančių atitinkamas licencijuojamas veiklas, aiškinamuosiuose raštuose ir nustatyti šiuose įstatymuose asmens duomenų viešą skelbimą LIS, nurodant tokio viešinimo tikslą. Būtinumo reikalavimas įvykdomas, jei atitinkamas Europos Sąjungos pripažintas bendrojo intereso tikslas negali būti tinkamai ir taip pat veiksmingai pasiektas kitomis priemonėmis, kurios mažiau ribotų duomenų subjektų pagrindines laisves ir teises, o nukrypti nuo tokių duomenų apsaugos principo leidžiančios nuostatos ir šio principo apribojimai negali viršyti to, kas yra griežtai būtina. Vertinant asmens duomenų viešinimo proporcingumą, reikia nustatyti šio tvarkymo nulemtą pagrindinių teisių į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą suvaržymo stiprumą ir, ar tvarkymu siekiamo bendrojo intereso svarba atitinka šį stiprumą. Siekiant įvertinti šio suvaržymo stiprumą, reikia atsižvelgti į asmens duomenų pobūdį, į tokių duomenų tvarkymo pobūdį ir konkrečią tvarką, ypač į tai, kiek asmenų turi prieigą prie tokių duomenų, ir prieigos prie jų tvarką.

Viešojo administravimo projektu keičiami straipsniai, kuriuose minimi registrai ir valstybės informacinės sistemos, nes įsigaliojus naujos redakcijos Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui pasikeitė šių sąvokų prasmė ir jos turi būti keičiamos naudojant sąvoką „informacinės sistemos“. Taip pat pagal Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą informacinių sistemų nuostatus tvirtina šių sistemų valdytojai, todėl LIS nuostatus turės priimti ekonomikos ir inovacijų ministras, o ne Vyriausybė.

Viešojo administravimo projekto nuostata, kuria atsisakoma privalomo administracinių sprendimų dėl licencijų priėmimo Licencijų informacinėje sistemoje, įsigaliojusių kitą dieną po priimto įstatymo oficialaus paskelbimo Teisės aktų registre, nes ir šiuo metu ne visi administraciniai sprendimai dėl licencijų priimami LIS ir ši nuostata neįtakoja ūkio subjektų veiklos sąlygų. Licencijavimo pagrindų, sąvokų ir kitų nuostatų, susijusių su licencijavimu, įsigaliojimas atidedamas iki 2027 m. lapkričio 1 d., pirma, siekiant, kad būtų pasibaigęs Licencijavimo proceso modernizavimo ir standartizavimo projektas ir, antra, sudarant galimybes per pakankamos trukmės pereinamąjį laikotarpį įvertinti šio įstatymo priėmimo metu galiojančius atskirų sričių licencijavimą

reguliuojančius įstatymus, įskaitant rengiamus įstatymų projektus, jų suderinamumą su šiuo įstatymu nustatomais licencijavimo reguliavimo pakeitimais ir parengti derintinų įstatymų bei kitų teisės aktų projektus bei užtikrinti jų priėmimą iki atitinkamų nuostatų Viešojo administravimo įstatymo projekte įsigaliojimo.

Viešojo administravimo įstatymo redakcinio pobūdžio pakeitimai, padaryti siekiant suderinti su pakeisto Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo sąvokomis, įsigaliojūt po priimto Viešojo administravimo įstatymo projekto oficialaus paskelbimo.

Paslaugų įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad jeigu yra šio įstatymo ir kitų teisės aktų prieštaravimų, taikomos šio įstatymo nuostatos, išskyrus atvejus, kai šiuo įstatymu pirmenybė suteikiama kitų įstatymų nuostatoms. Pažymėtina, kad Paslaugų įstatymu nėra suteikta pirmenybė kitų įstatymų, kurie įgyvendina Europos Sąjungos teisės akto, reglamentuojančio tam tikrus teisės teikti paslaugą ar vykdyti paslaugos teikimo veiklą konkrečiuose sektoriuose ar profesijose aspektus, nuostatoms, nors Paslaugų direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje ši pirmenybė yra numatyta. Be to, įstatymus įgyvendinantys aktai ir taip negali prieštarauti įstatymų nuostatoms, todėl turėtų būti aiški nuoroda į įstatymus, o ne į bet kokius teisės aktus. Siekiant tinkamai įgyvendinti Paslaugų direktyvą Paslaugų įstatymo 1 straipsnis papildomas atitinkama pirmenybę kitiems įstatymams suteikiančia nuostata.

Paslaugų įstatymo projektu patikslinamos kai kurios nuostatų formuluotės, kad kuo tiksliau būtų įgyvendinama Paslaugų direktyva, keičiamos nuorodos į nebegaliojančius Europos Sąjungos teisės aktus. Paslaugų įstatymo projektu terminai „gavėjas“, „teikėjas“ ir „Lietuvos Respublikos teikėjas“ keičiami atitinkamai į terminus „paslaugų gavėjas“, „paslaugų teikėjas“ ir „Lietuvos Respublikos paslaugų teikėjas“, nes kituose įstatymuose dėl aiškumo naudojamos būtent tokios sąvokos (kad būtų aišku, koks teikėjas, ką teikia ir ką gauna gavėjas), kurios atskirai tuose įstatymuose neapibrėžiamos, bet pateikiama nuoroda į Paslaugų įstatyme apibrėžtas sąvokas (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatyme).

Paslaugų įstatymu yra nustatyta pareiga Lietuvos Respublikos kompetentingai institucijai, rengiančiai teisės akto projektą, kuriame nustatomi Paslaugų įstatyme nurodyti notifikuotini reikalavimai ar panaikinami notifikuoti laisvės teikti paslaugas apribojimai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai informaciją apie tokių reikalavimų nustatymą ar panaikinimą kartu su pagrindimu. Šiuo metu institucija gali notifikuoti jau patvirtintų ir įsigaliojusių teisės aktų nuostatas, tačiau toks notifikuojimas labai vėluoja, institucijos, jau taikydamos teisės akto nuostatas, dažnai atidėlioja notifikuojimą arba apskritai nenotifikuoja, o jei Europos Komisija pateikia komentarus, kad notifikuotos nuostatos turi būti keičiamos, operatyviai vėl turi būti keičiamos ką tik patvirtintos nuostatos. Lietuva per metus pagal Paslaugų direktyvą paprastai notifikuoja nuo 1 iki 3 teisės aktų. Europos Komisija nuolat pabrėžia būtinumą notifikuoti vertinamuosius reikalavimus ir reikalavimus kitų ES valstybių narių paslaugų teikėjams, periodiškai atlieka pasirinktų valstybių narių priimtų teisės aktų, reguliuojančių paslaugų teikimą, peržiūrą dėl notifikuotinų reikalavimų. Siekiant paskatinti notifikuojimą, Paslaugų įstatymo projektu siūloma nustatyti reikalavimą notifikuoti rengiamo (dar nepriimto) teisės akto projekto vertinamuosius reikalavimus, o kadangi Paslaugų direktyvoje numatyta, kad pranešimas netrukdo valstybėms narėms priimti minėtas nuostatas, Paslaugų įstatymo projektu nustatoma, kad teisės akto projektas, kuriame siūloma nustatyti vertinamuosius reikalavimus, gali būti priimamas iš karto po pranešimo Europos Komisijai pateikimo, tai yra nelaukiant komentarų pateikimo termino pabaigos. Tokiu būdu būtų paskatintas savalaikis notifikuojimas iš esmės nestabdant teisės akto priėmimo procesą.

Šiuo metu nėra aišku, kokia institucija Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka turėtų pranešti apie įstatymais nustatomus ar naikinamus notifikuotinus reikalavimus, inicijuotus Lietuvos Respublikos Seimo narių. Paslaugų įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad įstatymų rengimo ir priėmimo atveju apie atitinkamus reikalavimus Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai praneša institucija, rengianti Vyriausybės išvadą, o tais atvejais, kai Seime

pasiūloma įstatymu nustatyti tam tikrus vertinamuosius reikalavimus ir nepaprasoma Vyriausybės išvados arba jeigu institucijos, parengusios Vyriausybės išvadą, nuomone nustatomi vertinamieji reikalavimai neproporcingi, nebūtini ar diskriminuojantys, apie nustatytus vertinamuosius reikalavimus (jei jie buvo nustatyti) Vyriausybės įgaliojimai institucijai praneša atitinkama kompetentinga institucija po įstatymo priėmimo. Atitinkamos nuostatos numatytos ir reikalavimų, nustatomų laikinai paslaugas Lietuvos Respublikoje teikiantiems kitų valstybių narių teikėjams, notifikavimui.

Į Paslaugų įstatymo projektą siūloma perkelti Paslaugų direktyvos 16 straipsnio 2 dalyje nurodytus reikalavimus, kuriais valstybės narės (Lietuvos Respublika) negali apriboti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo laisvės teikti paslaugas. Šiuo pakeitimu būtų pašalintos kliūtys paslaugų teikėjams, įsisteigusiems kitose valstybėse narėse, plėtoti su paslaugomis susijusią veiklą. Laisva rinka, reikalaujanti iš valstybių narių panaikinti peržengiančio valstybės sieną paslaugų teikimo apribojimus, kartu didinant skaidrumą ir gerinant vartotojų informavimą, suteiktų vartotojams didesnę pasirinkimą ir pasiūlytų geresnių paslaugų žemesnėmis kainomis. Vis dėlto laisvė laikinai teikti paslaugas gali būti apribojama siekiant apsaugoti svarbius visuomenės interesus – užtikrinti viešąją tvarką, visuomenės saugumą, visuomenės sveikatą ar aplinkos apsaugą ir kitus, o tokiu atveju nustatomi reikalavimai negali pažeisti nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo principų. Šios išlygos dėl reikalavimų, kuriuos galima taikyti laikinai teikiantiems paslaugas teikėjams, yra nustatytos Paslaugų direktyvos 16 straipsnio 1 ir 3 dalyse ir atitinkamai numatomos Paslaugų įstatymo 9 straipsnyje. Visi teisės aktų projektų reikalavimai, nustatomi laikinai paslaugas Lietuvos Respublikoje teikiantiems kitų valstybių narių teikėjams, turi būti notifikuoti Europos Komisijai per Vidaus rinkos informacinę sistemą.

Paslaugų įstatymo projektu siūloma panaikinti pareigą nustatyti konkrečius tam tikrų paslaugų teikimo laikinumo vertinimo kriterijus, kadangi jau pačioje Paslaugų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies formuluotėje yra nurodyti kriterijai (trukmė, reguliarumas, dažnumas, tęstinumas, konkrečios paslaugos ypatumai), kurie turi būti taikomi vertinant paslaugų teikimo laikinumą. Be to, siūlomoje Paslaugų įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje pabrėžiamas kiekvieno paslaugų teikimo atvejo individualus vertinimas, todėl sukonkretintų kriterijų (pvz., kiek kartų per metus paslaugos gali būti teikiamos laikinai) nustatymas specialiuose teisės aktuose galėtų apriboti kiekvieno atvejo individualaus vertinimo galimybę, o tai neatitiktų aptariamose Paslaugų įstatymo nuostatos paskirties. Taip pat ir galiojančiuose įstatymuose nėra teisinio reguliavimo pavyzdžių, kai būtų nustatyti papildomi paslaugų teikimo laikinumo vertinimo kriterijai. Todėl paslaugų teikimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose atskirai nustatyti paslaugų teikimo laikinumo vertinimo kriterijus, kai šie kriterijai yra nustatyti Paslaugų įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje, nėra tikslinga.

Paslaugų įstatymo projektu siūloma pripažinti netekusiomis galios 9 straipsnio 4 dalies nuostatas, kurios suponuoja prielaidą, kad prieš pradėdant laikinai teikti paslaugas kitos Europos Sąjungos valstybės narės paslaugų teikėjui Lietuvos Respublikoje, iš jo gali būti reikalaujama gauti Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos išduodamą leidimą (licenciją). Šios nuostatos prieštarauja Paslaugų direktyvos 16 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytam draudimui įpareigoti laikinai Lietuvos Respublikoje paslaugas teikiančius kitų Europos Sąjungos valstybių narių teikėjus gauti iš Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos leidimą (licenciją), išskyrus Europos Sąjungos teisės aktuose numatytus atvejus ir išimtinius atvejus, kai toks reikalavimas yra pateisinamas viešosios tvarkos, visuomenės saugumo, visuomenės sveikatos ar aplinkos apsaugos sumetimais.

Paslaugų direktyvos 4 straipsnio 6 punkte nurodyta „leidimų išdavimo tvarkos“ sąvoka apima ir procedūrą, kai paslaugos gavėjas turi imtis priemonių gauti kompetentingos institucijos sprendimą dėl teisės gauti paslaugas. Paslaugų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra nustatytas draudimas riboti paslaugos gavėjų teisę naudotis valstybių narių, tarp kurių yra ir Lietuvos Respublika, teikėjų teikiamomis paslaugomis nustatant reikalavimą gauti leidimą (licenciją). Pažymėtina, kad Paslaugų direktyvos 19 straipsnyje yra nustatyta, kad valstybės narės negali nustatyti gavėjams reikalavimų, kuriais ribojamas naudojimasis tik kitoje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo teikiama paslauga.

Paslaugų direktyvos preambulės 92 punkte pažymėta, kad atvejais, kai paslaugos gavėjai privalo gauti kompetentingų institucijų leidimą ar pateikti deklaraciją, kad galėtų gauti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo paslaugą, yra nesusiję su bendra leidimų išdavimo tvarka, kuri taip pat taikoma naudojantis paslauga, teikiama toje pačioje valstybėje narėje įsisteigusio teikėjo. Tai yra Paslaugų direktyva iš principo nedraudžia reikalauti iš paslaugos gavėjo gauti licenciją. Todėl Paslaugų įstatymo projektu siūloma patikslinti Paslaugų įstatymo 2 straipsnio 16 ir 18 dalis, kad sąvokos „valstybė narė, kurioje teikiama paslauga“ ir „valstybės narės paslaugų teikėjas“ apimtų ES valstybes nares, išskyrus Lietuvos Respubliką.

Atsižvelgiant į tai, kad viešojo įstaiga Europos vartotojų centras yra likviduota ir Europos vartotojų centro funkcijos perduotos Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, tikslinamas Paslaugų įstatymo 12 straipsnis.

Paslaugų įstatyme panaikinamos prašymų nagrinėjimą reglamentuojančios nuostatos, tai yra 12 straipsnio 4, 5 ir 6 dalys, 18 straipsnio 4 dalis, 19 straipsnio 5, 6 dalys, nes turėtų būti taikomos bendros Viešojo administravimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ nustatytos prašymų nagrinėjimo taisyklės, nėra tikslo jas dubliuoti Paslaugų įstatyme.

Paslaugų įstatymo 1 priede įrašomos papildomos, naujai atsiradusios, anksčiau neregamentuotos finansinės paslaugos, kurioms neturėtų būti taikomas Paslaugų įstatymas, – valiutos (įskaitant virtualiąsias valiutas) keitimo ir palūkanų normos priemonių, elektroninių pinigų, įskaitant elektroninių pinigų žetonus, leidimo, depozitinių virtualiųjų valiutų piniginių operatoriaus, su turtu susietų žetonų emisijos ir kriptoturto paslaugomis. Pažymėtina, kad Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytas nebaigtinis finansinių paslaugų, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, sąrašas, todėl detalizuojant ir nustatant baigtinį finansinių paslaugų sąrašą nacionaliniame teisės akte – Paslaugų įstatyme – sąrašas turėtų būti atnaujinamas pagal aktualią situaciją.

Keičiamas Paslaugų įstatymo 4 priedas jį papildant įgyvendinamu Europos Sąjungos teisės aktu – 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (toliau – Prieinamumo direktyva). Prieinamumo direktyvoje nustatyta, kad naudojama sąvoka „paslauga“ kaip ji apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB 4 straipsnio 1 punkte, todėl Paslaugų įstatyme apibrėžus paslaugos sąvoką, šis įstatymas kartu įgyvendina ir Prieinamumo direktyvą. Be to, paslaugų teikėjo sąvoką, apibrėžtą Prieinamumo direktyvoje, iš esmės atitinka Paslaugų įstatymo projektu apibrėžiama paslaugų teikėjo sąvoka. Paslaugų įstatymo projekto nuostatos, kurios susijusios su licencijavimu ir keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios dėl siūlomo licencijavimo pagrindų įtvirtinimo Viešojo administravimo įstatyme, turi ir įsigalioti tuo pačiu metu, tai yra 2027 m. lapkričio 1 d. Kiti Paslaugų įstatymo pakeitimai, nesusiję su Viešojo administravimo įstatymo pakeitimais, įsigalioję atsižvelgiant į „dviejų datų“ taisyklę, tai yra 2025 m. lapkričio 1 d. Redakcinio pobūdžio pakeitimai, kuriais keičiamos nuorodos į nebegaliojančius ar pakeistus teisės aktus, nebeegzistuojančią viešąją įstaigą „Europos vartotojų centras“ ir įgyvendinamos Prieinamumo direktyva įsigaliojusių nuo priimto Paslaugų įstatymo projekto oficialaus paskelbimo.

Civilinio kodekso projektu siūloma atsisakyti licencijavimo taisyklėms ir licencijų išdavimui taikomų reikalavimų, nes šiuos klausimus reglamentuojančios nuostatos bus įtvirtintos Viešojo administravimo įstatymo projektu ir Vyriausybės nutarimu. Be to, atsižvelgiant į išplėstą licencijos sampratą, numatoma, kad įstatymų nustatytais atvejais juridiniai asmenys gali imtis ne tik tam tikros rūšies veiklos, bet ir atlikti tam tikrą veiksmą ar gauti paslaugą tik gavę įstatymų nustatyta tvarka išduotą licenciją. Atitinkamai, kadangi minėti keitimai tarpusavyje susiję, Civilinio kodekso projektas įsigaliojusių tuo pačiu metu kaip Viešojo administravimo įstatymo projekte numatyti licencijavimo pagrindai.

Taip pat Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma papildyti Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnyje nustatytą administracinio sprendimo turinį tais atvejais, kai administracinis sprendimas susijęs su laisvu prekių judėjimu Europos Sąjungoje ir priimamas vertinant prekes,

kurioms taikomos Reglamento (ES) 2019/515 nuostatos. Siūloma numatyti, kad kai susijęs su laisvu prekių judėjimu Europos Sąjungoje administracinis sprendimas priimamas vertinant prekes, kurioms taikomos 2019 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/515 dėl kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamų prekių abipusio pripažinimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 764/2008, nuostatos, administraciniame sprendime taip pat turi būti nurodoma informacija apie teisę kreiptis dėl administracinio sprendimo poveikio ūkio subjektui ir galimybę administracinį sprendimą nagrinėti pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką, jame nurodant konkretų tokiu būdu skundą nagrinėjantį subjektą, tokio skundo padavimo terminą ir Reglamento (ES) 2019/515 nuostatas, reglamentuojančias tokią apskundimo tvarką. Taip bus užtikrinamas teisėkūros pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principas. Ūkio subjektams pasinaudojus šia teise ir administracinį sprendimą nagrinėjant pagal Reglamento (ES) 2019/515 8 straipsnyje nustatytą tvarką, Europos Komisijai pareiškus nuomonę dėl atitinkamo viešojo administravimo subjekto administracinio sprendimo ir Europos Sąjungos nuostatų tinkamo pritaikymo jame, būtų didinama atitiktis Europos Sąjungos teisei. Šie veiksniai, savo ruožtu, prisidės prie sklandaus Europos Sąjungos vidaus rinkos veikimo, užtikrinamas laisvas prekių judėjimas.

Verslo priežiūros srities reglamentavimas

Dėl 33 ir 37 straipsnių taikymo išimčių naikinimo. Šiuo metu galiojantis Viešojo administravimo įstatymas (1 straipsnio 7 dalis) numato 33 ir 37 straipsnių taikymo išimtį Valstybinės darbo inspekcijos (nelegalaus, nedeklaruoto darbo priežiūros srityje), Valstybinės mokesčių inspekcijos, Muitinės departamento, Lietuvos banko, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Konkurencijos tarybos atliekamai priežiūros veiklai.

Remiantis Priežiūros institucijų pažangos vertinimo 2022 m. duomenimis⁴, šios priežiūros institucijos per metus bendrai atlieka apie 17 170 (4 200 planinių ir 12 970 neplaninių patikrinimų^[66]), tai yra reikšminga 13 proc. dalis nuo visų (45) priežiūros institucijų atliekamų patikrinimų. Visos (išskrus Konkurencijos taryba) institucijos turi specialiaisiais įstatymais suteiktus įgaliojimus atlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimus (Valstybinė darbo inspekcija – Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 55 straipsnis, Lietuvos bankas – Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnis, Muitinės departamentas – Lietuvos Respublikos muitinės įstatymo 19 straipsnis, Valstybinė mokesčių inspekcija – Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 33 straipsnis, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija – Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 12 straipsnis), turi apibrėžusios patikrinimų rūšis ir jų atlikimo pagrindus, organizuoja patikrinimų veiklą, sudarydamos ir viešindamos patikrinimų planus, vertindamos verslo rizikas ir pan.

Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnis (Ūkio subjektų veiklos patikrinimai) nustato esminius bendruosius verslo veiklos patikrinimų organizavimo pagrindus: apibrėžia galimas patikrinimų rūšis (planinius ir neplaninius), tikslus, patikrinimų planavimo, organizavimo ir viešinimo taisykles, ūkio subjektų informavimo apie patikrinimą nuostatas, neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindus, apibrėžia pirmus metus veiklą vykdančių subjektų („verslo naujokų“) priežiūros ypatumus, nustato draudimą skelbti informaciją apie atliekamą patikrinimą su patikrinimu nesusijusiems tretiesiems asmenims. Viešojo administravimo įstatymo nuostatos pabrėžia ūkio subjektų konsultavimo ir pažeidimų prevencinių priemonių svarbą. Įstatyme tam tikrų sričių išskyrimas teisės doktrinoje yra kritikuojamas ir vertinamas kaip ūkio subjektų veiklos priežiūros teisinio reguliavimo neišbaigtumas⁵. Visos priežiūros institucijos, atlikdamos ūkio subjektų priežiūrą turėtų laikytis bendro požiūrio – priežiūros funkcijos valstybėje turi būtų atliekamos efektyviai, koordinuotai, mažiausiomis sąnaudomis, kuo mažiau trikdančią prižiūrimų subjektų veiklą ir tuo pačiu

⁴ Priežiūros institucijų pažangos vertinimo 2022 m. tyrimo ataskaita. Prieiga per internetą: [Švieslėntė | Ekonomikos ir inovacijų ministerija \(lrv.lt\)](#)

⁵ E.Pogužinskė, 2023. „Ūkio subjektų veiklos priežiūra Lietuvos viešajame administravime“, Daktaro disertacija. p. 57

metu užtikrinant saugomos visuomenės vertybės, gėrio apsaugą. Priežiūra turėtų būti grindžiama ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimu, kuris padėtų pasirinkti, kada juos tikrinti, kada – konsultuoti ar taikyti kitas prevencines priemones. Priežiūros procesai (patikrinimų veiklos planavimas, jų atlikimas, poveikio priemonių taikymo pagrindai), veiklos principai turėtų būti standartizuoti ir visų institucijų taikomi vienodi taip užtikrinant ūkio subjektų teisėtus lūkesčius, skaidrumo, lygiateisiškumo principų įgyvendinimą.

Šiuo metu galiojančio Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnio nuostatos dėl ūkio subjektų veiklos patikrinimų yra pakankamai bendro pobūdžio ir lanksčios, suteikiančios visoms priežiūros institucijoms plačias galimybes pasirinkti tinkamiausią priežiūros strategiją (veiksnius). Bendriausiu požiūriu Viešojo administravimo įstatyme patikrinimai suskirstyti į 2 rūšis: planinius (tai yra proaktyvūs, suplanuoti (paskelbus planą ir iš anksto informavus) pačios institucijos pagal veiklos prioritetus, įvertinus didžiausias galimas rizikas, atliekami nesant konkrečios informacijos dėl galimų pažeidimų) ir neplaninius (tai yra reaktyvūs, gavus trečiųjų asmenų skundus, institucijai pačiai gavus informacijos dėl galimos kilti žalos, siekiant įsitikinti dėl pažeidimų pašalinimų ir pan.). Be to, įstatymas numato išimtiniais atvejais priežiūros institucijos teisę atlikti slaptus kontrolinius pirkimus. Pastebėtina, kad šiuo metu Viešojo administravimo įstatymo 1 straipsnio 7 dalyje galiojanti išimtis (neviešinti patikrinimo planų ir neinformuoti ūkio subjekto apie patikrinimą) sukuria prielaidas korupcijos apraiškoms ir neskaidriems, neobjektyviems sprendimams, neužtikrina ūkio subjektų teisių iš anksto susipažinti su informacija, kodėl atliekamas tikrinimas, kam suteikta teisė atlikti tokį tikrinimą, bei leidžia įvertinti, ar sprendimas atlikti patikrinimą yra pagrįstas. Šiuo metu Viešojo administravimo įstatymo 1 straipsnio 7 dalyje viešojo administravimo subjektams galiojanti išimtis (t. y. atliekant nelegalaus, nedeklaruoto darbo ar nedeklaruotos savarankiškos veiklos priežiūrą, taip pat mokesčių administratoriui, muitinei, finansų rinkos priežiūrą, asmens duomenų apsaugos priežiūrą) įtvirtina ydingą praktiką, kuri savo turiniu ir forma nesuderinama su Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais pažangios priežiūros principais (prieštarauja inspektorius – konsultanto, verslo edukatoriaus, pagalbininko, o ne baudėjo koncepcijai).

Įstatymo 37 straipsnis (Poveikio priemonių ūkio subjektams taikymas) nustato universalias poveikio priemonių taikymo proporcingumo nuostatas, tai yra, kad poveikio priemonės ūkio subjektui skiriamos, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ar padarytos žalos dydį, mastą ir kitas įstatymuose numatytas aplinkybes. Taip pat šio straipsnio nuostatos, užtikrina ūkio subjekto procesines teises: būti informuotam apie nustatytus pažeidimus, nurodant pažeidimo esmę, teisinį pagrindą, kokiais įrodymais ir aplinkybėmis grindžiamas institucijos sprendimas, teisė nustatyto pažeidimo kvalifikavimo ir poveikio priemonių skyrimo nagrinėjimo metu būti supažindintam su pažeidimo byloje surinkta medžiaga, pateikti įrodymus, duoti paaiškinimus, teikti prašymus, institucijos pareiga priimti motyvuotą sprendimą ir jį pagrįsti tik bylos metu ištirtais įrodymais. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad „teisingumo ir teisinės valstybės konstituciniai principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti“ (*Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas; 2004 m. sausio 26 d. nutarimas*). „Neabejotina, kad ūkinės veiklos ribojimas ir poveikio priemonių taikymas ūkio subjektams yra susijęs su fundamentalių teisių apsauga, o taikant administracines sankcijas turi būti užtikrinamos procedūrinės ūkio subjekto teisės“ (*Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas*). Akivaizdu, kad šiomis nuostatomis užtikrinama konstitucinio teisingumo ir teisinės valstybės, bei pažangios priežiūros taikomų *minimalios ir proporcingos priežiūros naštos, planavimo* principų įgyvendinimas. Viešojo administravimo įstatymo nustatytas reguliavimas, kuriuo garantuojamos pagrindinės procedūrinės subjekto teisės, turėtų galioti visoms verslo priežiūros sritims (ir visoms institucijoms), suteikti ūkio subjektams daugiau apibrėžtumo ir stiprinti teisinio tikrumo, teisėtų lūkesčių, aiškumo aspektus.

Pažymėtina, kad šių Viešojo administravimo įstatymo nuostatų (33 ir 37 straipsnio) taikymas nedraudžia specialiuosiuose konkrečią veiklos sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti papildomas patikrinimų atlikimą (metinių planų sudarymą, skelbimą, patikrinimo terminų nustatymo,

patikrinimo dalyvių teises ir pareigas ir pan.) taip pat ir poveikio priemonių taikymą (baudų dydžius, jų apskaičiavimo kriterijus ir taikymo procedūrinės nuostatos, atsakomybę sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes ir pan.) detalizuojančias nuostatas. Taip pat akcentuotina ir tai, kad Viešojo administravimo įstatymo projektu nėra naikinama ir lieka galioti išimtis, numatanti Europos sąjungos teisės, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir teisės aktų, įtvirtinančių palankesnę subjektams reglamentavimą viršenybės taikymą (Viešojo administravimo įstatymo 1 straipsnio 9 dalis).

Taigi, atsižvelgiant į Valstybinės darbo inspekcijos, Lietuvos banko, Muitinės departamento, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos atliekamą priežiūros veiklą ir jos reglamentavimą specialiuosiuose įstatymuose, akivaizdu, kad priežiūros funkcijos atliekamos ar turėtų būti atliekamos vadovaujantis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais pažangios priežiūros principais ir juos atitikti. Todėl Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma šioms institucijoms naikinti Viešojo administravimo įstatymo 33 ir 37 straipsnių taikymo išimtis. Perteklinių ir nepagrįstų įstatymo taikymo nuostatų atsisakymas padės siekti vienodesnio ir kokybiško priežiūros funkcijų atlikimo visose veiklos srityse, institucijas skatins plačiau taikyti pažangias priežiūros priemones, o prižiūrimiems subjektams suteiks daugiau tikrumo dėl aiškesnių ir vienodus standartus atitinkančių priežiūros funkcijų atlikimo.

Pažymėtina, kad dėl Konkurencijos tarybos didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimo ir konkurencijos srityse vykdomos priežiūros specifiškumo (išskirtinumo) Viešojo administravimo įstatymo projekte nustatomos (lieka galioti) Konkurencijos tarybai taikoma įstatymo 33, 33¹ (Rizikos vertinimas ir valdymas) ir 37 straipsnio 1¹ dalies išimtis. Šių priežiūros sričių specifiškumas lemia tai, kad vykdydama savo funkcijas Konkurencijos taryba atlieka jau įtariamų pažeidimų tyrimus ir nors Konkurencijos įstatymo 25 straipsnis ir suteikia teisę atlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimus ūkio subjekto veiklos vietoje, toks patikrinimas yra tik sudedamoji dalis Konkurencijos tarybos atliekamo Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo, kuris pradedamas konkrečiais atvejais tik turint pagrįstų duomenų apie pažeidimus, negali būti planuojamas ir iš anksto viešinamas, atliekamas ekspertinio – ekonominio – teisinio vertinimo metodais. Patikrinimai ūkio subjekto patalpose galimi tik gavus sankcionuotą teismo leidimą, kuris yra išduodamas tik teismui įvertinus ir įsitikinus, kad yra pagrindo įtarti, jog ūkio subjektas padarė pažeidimą. Savo esme Konkurencijos tarybos atliekami patikrinimai primena ikiteisminį tyrimą atliekančių institucijų vykdomus patikrinimus, todėl Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintas rizikos vertinimas, patikrinimų išankstinis planavimas ir viešinimas, kontrolinių klausimynų naudojimas, „verslo naujokų“, mažareikšmių pažeidimų instituto taikymas Konkurencijos tarybos veikloje netaikomos.

Rizikos vertinimo ir valdymo pagrindų įtvirtinimas. Rizikos vertinimu pagrįsta ūkio subjektų veiklos priežiūra leidžia nustatyti grėsmes, susijusias su žalos ar pavojaus saugomoms vertybėms (žmonių ir gyvūnų gyvybė, sveikata, aplinka, piliečių teisės, rinka, valstybės ir privatus turtas ir pan.) atsiradimu, atlikti ūkio subjektų ir ūkinės veiklos rūšių rizikingumo vertinimą, ūkio subjektų veiklos priežiūrą vykdyti laikantis prioritetų ir renkantis tinkamiausias bei efektyviausias priežiūros priemones, taip efektyviai naudojant turimus ribotus resursus ir nesukuriant perteklinės priežiūros naštos verslui. Prižiūrimų ūkio subjektų ir veiklos sričių rizikingumo vertinimas visame pasaulyje laikomas vienu svarbiausių įrankių, užtikrinančių efektyvią priežiūros institucijų veiklą.

Viešojo administravimo įstatymo projektu verslo priežiūros srities reglamentavimą siūlome papildyti nauju 33¹ straipsniu, detalizuojančiu priežiūros institucijų pareigą taikyti rizikos vertinimą ir sudarančiu prielaidas siekti kokybiškesnio rizikos valdymo proceso: įtvirtinamas privalomumas vertinti visų prižiūrimų ūkio subjektų ir veiklos sričių (sektorių) rizikingumą, priežiūros veiklos procesus (veiklos prioritetų nustatymą, patikrinimų planavimą, skundų nagrinėjimą ir pan.) pagrįsti rizikingumo vertinimo išvadomis, kiekvienoje institucijoje nustatyti aiškų rizikos vertinimo procesą ir užtikrinti, kad tai būtų nuolatinė veiklos praktika, viešinti taikomus rizikos vertinimo kriterijus (apibendrintos informacijos forma), kad verslo subjektai žinotų, kas lemia jų rizikingumą ir jų veiklos priežiūrai taikomas priemones.

Priežiūros institucijos jau dabar taiko rizikos vertinimu pagrįstos verslo priežiūros metodus, tačiau nesant vienodo, privalomo reglamentavimo, esamų rizikos vertinimo metodologinių pagrindų ir procesų pažangos lygis labai nevienodas. Pavyzdžiui, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2022 m. atlikto Priežiūros institucijų veiklos pažangumo vertinimo (Švieslentės) tyrimo metu tik 41 proc. priežiūros institucijų galėjo pagrįsti, kad planuodamos ūkio subjektų veiklos patikrinimus užtikrina, kad rizikingiausi ūkio subjektai yra tikrinami dažniau negu mažiau rizikingi ūkio subjektai. Tokia praktika sudaro prielaidas neefektyviai ir nerezultatyviai priežiūros veiklai, kai realios grėsmės visuomenei nesukeliantys ūkio subjektai yra tikrinami tiek pat dažnai arba net dažniau negu pavojingai, nesąžiningai arba aplaidžiai veikiantys ūkio subjektai, kurių veikla labiausiai gali kenkti žmonėms, aplinkai, turtui ir pan. Netaikant kokybiškų rizikos vertinimo metodų, priežiūros institucijos skiria didelius išteklius veiklai, kuri neatneša naudos visuomenei ir didina patikrinimų naštą tokiems ūkio subjektams, kuriems patiriama patikrinimų našta turėtų būti mažiausia. Svarbu pažymėti, kad naujomis 33¹ str. nuostatomis siekiama suvienodinti priežiūros institucijų taikomus ūkio subjektų rizikingumo vertinimo ir patikrinimų planavimo procesus, tačiau konkretūs rizikos vertinimo kriterijai, jų reikšmingumas, apskaičiavimo algoritmai ir procedūrinės šio proceso nuostatos turi būti nustatomos atskirai kiekvienos priežiūros institucijos (vadovo sprendimu patvirtinta tvarka). Rizikos vertinimo kriterijų bendras sąrašas neturėtų ir iš esmės negalėtų būti tvirtinami įstatymu, pirmiausia dėl to, kad kiekvienoje priežiūros srityje veiksniai, įtakojančys ūkio subjekto rizikingumą, skiriasi, galimai dalis jų tarpusavyje prieštarautų arba daugumai būtų neaktualūs. Antra, rizikos vertinimui aktualūs veiksniai ir juos pagrindžiantys statistiniai duomenys nuolatos kinta ir dėl įvairių aplinkybių, pvz., pasireiškus pasaulinio masto grėsmėms (pavyzdžiui COVID-19 pandemijai), esant naujiems mokslinių tyrimų duomenims, todėl bendrų rizikos kriterijų įtvirtinimas Viešojo administravimo įstatyme labai apribotų (dėl ilgai trunkančių teisėkūros procesų) galimybes laiku atsižvelgti į besikeičiančias aplinkybes ir užtikrinti efektyvų priežiūros veiklos planavimą.

Kontrolinių pirkimų reglamentavimas. Kontrolinis (slaptas) pirkimas – pats savaime kaip paslaugų prieinamumo ir kokybės vertinimo būdas ar rinkos tyrimas gali būti taikomas priežiūros institucijų veikloje. Ir yra institucinių pavyzdžių, pvz., Lietuvos bankas, kai slapto pirkimo tyrimą naudoja, siekiant įvertinti finansų rinkos dalyvių elgseną tam tikroje srityje, arba įvertinti rinkoje esančias problemas (pvz., 2022 m. LB atliktas slapto pirkėjo tyrimas dėl investicinių gyvybės draudimo pardavimų⁶). Tačiau šio pobūdžio tyrimai nesukelia jokių teisinių pasekmių, skirtingai nei jie atliekami vykdant valstybinės priežiūros funkcijas (t. y. patikrinimus).

Todėl kontrolinių pirkimų reglamentavimą Viešojo administravimo įstatymo projektu siūloma patikslinti nuostatomis, kurios užtikrintų, kad kontrolinis pirkimas, pirmiausia, dėl šio metodo specifiškumo (slaptumo, nusikalstamos veikos provokavimo, teisėtų lūkesčių žinoti patikrinimo pagrindus, tinkamo įrodymų surinkimo ir fiksavimo ir pan.) ir verslo teisių ribojimo, gali būti atliekamas tik tais atvejais, kai įstatymų leidėjas, įvertinęs tokios taikomos priemonės tikslingumą, proporcingumą, kitų alternatyvių patikrinimų būdų taikymo galimybes tiriant galimus pažeidimus, priežiūros institucijai įstatymu suteikia tokią teisę. Šiuo metu teisę atlikti kontrolinius pirkimus turi 7 priežiūros institucijos ir visais atvejais, kontrolinių pirkimų atlikimo teisiniai pagrindai nustatyti įstatymais: Aplinkos apsaugos departamentas (Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas, 141 str.), Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba (Farmacijos įstatymas, 63 str.), Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Vartotojų teisių apsaugos įstatymas, 12 str.), Valstybinė darbo inspekcija (Darbo inspekcijos įstatymas, 9 str.) Valstybinė mokesčių inspekcija (Mokesčių administravimo įstatymas, 33 str.), Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2017/625 dėl oficialios kontrolės, 9 str.), Lietuvos metrologijos inspekcija (Metrologijos įstatymo 26 str.).

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Viešojo administravimo įstatymo projektu (keičiama 2 str. 6 d. kontrolinio pirkimo sąvoka) siūloma išplėsti kontrolinio pirkimo taikymo atvejus ir numatyti, kad kontrolinis pirkimas, kaip patikrinimo būdas (metodas) gali būti taikomas tiek planinių, tiek

⁶ [LB IGD viesos konsultacijos rezultatu apibendrinimas\(1\).pdf](#)

neplaninių patikrinimų atvejais. Priežiūros institucijos vadovas įpareigojamos patvirtinti aiškas kontrolinių pirkimų organizavimo ir atlikimo taisykles.

Pirmus metus veiklą vykdančių subjektų statusas. Viešojo administravimo įstatyme nėra reglamentuota pirmus metus veiklą vykdančio subjekto („verslo naujoko“) sąvoka, tačiau jo apibrėžtį galima nustatyti sistemiškai vertinant įstatymo 33 straipsnio 8-9 dalių nuostatas, tai yra, verslo naujoku laikytinas ūkio subjektas, veiklą <...> vykantis pirmaisiais metais. Svarbu akcentuoti, kad terminas „pirmieji veiklos metai“ nėra tapatinamas su kalendoriniais metais ir būtinai 12 mėnesių laikotarpiu. Atsižvelgiant į skirtingų sričių verslo sąlygų reguliavimą, tas pats ūkio subjektas į skirtingų institucijų priežiūrinių naujų subjektų ratą gali patekti skirtingais veiklos momentais, pvz., naujai įsteigta maitinimo paslaugas teikianti įmonė „verslo naujoku“ Valstybinei mokesčių inspekcijai bus nuo momento, kai juridinis asmuo bus įrašytas į Mokesčių mokėtojų registrą, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai – nuo momento, kai bus įtrauktas į Maisto tvarkymo subjektų sąrašą. Tačiau jau po 10 veiklos metų įmonei, nusprendus imtis prekybos alkoholiu, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas šį subjektą vertins kaip „verslo naujoką“. Todėl siekiant užtikrinti „verslo naujoko“ instituto praktinį taikymą, būtina nustatyti ūkio subjekto veiklos pradžios momentą, kuris, atsižvelgiant į priežiūros srities specifiškumą, gali skirtis. Tam Viešojo administravimo įstatymo projekte 33 straipsnio 8 - 9 dalių nuostatos papildytos objektyviais kriterijais (atvejais), nuo kada ūkio subjektas gali būti laikomas „verslo naujoku“ ir nuo kada priežiūros institucija turi taikyti „verslo naujokams“ palankesnę priežiūros režimą. Remiantis įstatyme nurodytais kriterijais, kiekviena priežiūros institucija įpareigojama patvirtinti ūkio subjekto veiklos pradžios momentą konkrečioje jų atliekamos priežiūros srityje.

Taip pat Viešojo administravimo įstatymo pakeitimais (37 straipsnio 1¹ dalis) siūloma išplėsti verslo naujokams taikomo palankesnio priežiūros režimo (netaikyti veiklos ribojimo poveikio priemonių, skirti pakankamai laiko pažeidimams ištaisyti, daugiau konsultuoti) apimtį ir nustatyti, kad pirmieji ūkio subjekto veiklos metai laikytini kaip atsakomybę lengvinanti aplinkybė, į kurią turi būti atsižvelgiama vertinant pažeidimo pobūdį, mastą ir taikant proporcingas poveikio priemones. Taigi, priežiūros institucijoms įstatymu suteikiama diskrecijos teisė taikant administracinę atsakomybę verslo subjektams už pirmaisiais jų veiklos metais padarytus pažeidimus, skirti mažesnio dydžio pinigines sankcijas.

Ūkio subjekto teisės į gynybą ribojimo išimtiniai atvejai.

Viešojo administravimo įstatymo 37 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas ūkio subjekto teisės į gynybą principo įgyvendinimas, kuriuo remiantis ūkio subjektui galimo pažeidimo nagrinėjimo procese turi būti suteikta teisė (ir suteikiama pakankamai laiko) susipažinti su surinkta medžiaga, pateikti įrodymus, teikti paaiškinimus, prašymus. Tačiau priežiūros institucijų veikloje, galimi atvejai, kai patikrinimo metu nustatomi reikšmingi, didelę žalą ir neigiamą poveikį visuomenei galintys sukelti pažeidimai, į kuriuos būtina reaguoti nedelsiant ir jiems užkardyti būtina imtis griežčiausių veiklą ribojančių poveikio priemonių, t. y. stabdyti subjekto veiklą (stabdyti ar panaikinti licencijos galiojimą). Todėl Viešojo administravimo įstatymo projekte 37 straipsnio 3 dalis papildyta, numatant galimybę įstatymų leidėjui, laikantis visų teisėkūros proporcingumo, tikslingumo principų ir procedūrų, nustatyti priežiūros institucijoms teisę išimtiniais atvejais apriboti ūkio subjekto teises dalyvauti (teikti paaiškinimus, įrodymus) poveikio priemonių skyrimo procese. Tačiau tokia teisė gali būti suteikiama esant visoms šioms sąlygoms kai: 1. išskirtiniai subjekto teises ribojantys atvejai nustatyti specialiuosiuose atskirų veiklos sričių priežiūrą reglamentuojančiuose įstatymuose, 2. už nustatytus pažeidimus numatyta taikyti ūkio subjekto veiklą ribojančias poveikio priemones, tai yra veiklos licencijos stabdymą ar licencijos galiojimo panaikinimą (baudos skyrimo atveju procesinių teisių ribojimai negalimi) 3. tik esant atvejams, kai poveikio priemonės būtina taikyti nedelsiant, siekiant apsaugoti vertybes, viešuosius interesus ir užkirsti kelią didelės žalos atsiradimui, 4. ūkio

subjektui teisė į gynybą (galimybė skųsti institucijos priimto sprendimo dėl poveikio priemonės taikymo pagrįstumą) suteikiama po institucijos priimto sprendimo.

Poveikio priemonių už nustatytus pažeidimus viešinimas. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, įvertinusi institucijų taikomas praktikas Priežiūros institucijų pažangumo tyrimo (Švieslentė'2022) išvadose konstatavo, kad tik 12 (27 proc.) institucijų savo interneto svetainėse viešina informaciją apie patikrinimo rezultatus. Gerosios praktikos pavyzdžiais, galima įvardinti atvejus, kai Konkurencijos taryba viešina išsamius nutarimus⁷ ir atvirus duomenis⁸ (skelbiami statistiniai duomenys), Lietuvos banko skelbiamus sprendimus⁹ (skelbiamas pažeidimo pobūdis ir taikytas poveikio priemonė), Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos skelbiamus nurodymus ir poveikio priemones¹⁰, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos skelbiama informacija¹¹ (skelbiamos pažeidimo faktinės aplinkybės/aprašymas, inspekcijos sprendimo motyvai, teisės nuostatų išaiškinimai). Tačiau ne visų institucijų veiklos praktika užtikrina nuoseklų ir sistemingą patikrinimo rezultatų skelbimą: 3 institucijos apibendrinto pobūdžio informaciją (nenurodant ūkio subjekto, detalių pažeidimo faktinių aplinkybių) skelbia metinėse veiklos ataskaitose, 7 institucijos – informaciją apie atskirus, didesnės žalos pažeidimus viešina interneto svetainėse (dažniausia „Naujienų“ skiltyje), 2 institucijos viešina pažeidimą padariusių subjektų sąrašus („juodieji sąrašai“), nepateikdamos aiškesnių įtraukimo į tokius sąrašus kriterijų. Nemaža dalis priežiūros institucijų skelbia tik bendruosius statistinius duomenis (pvz., nurodo tik bendrą nubaustų pažeidėjų skaičių, kuomet neaišku, už kokių teisės aktų pažeidimus skiriamos baudos, nepateikia sprendimų motyvų, kurie nepagrindžia skirtų baudų dydžių ir pan.), kurie nėra pakankami poveikio priemonių taikymo praktikai įvertinti.

Todėl Viešojo administravimo įstatymo projektu (37 straipsnio papildymas 6 dalimi) siūloma įpareigoti priežiūros institucijas savo interneto svetainėje viešai skelbti informaciją apie patikrinimo metu nustatytus ūkio subjekto pažeidimus ir už juos taikytas poveikio priemones. Įstatymo projekte numatomi privalomi viešinamos informacijos turinio reikalavimai: 1. skelbiama pažeidimą padariusio ūkio subjekto (fizinio asmens, vykdančio ūkinę veiklą ar juridinio asmens) tapatybė, padaryto teisės akto pažeidimo esmė, pritaikytos poveikio priemonės rūšis (bauda ir (ar) licencijos sustabdymas ar galiojimo naikinimas) ir dydis; 2. skelbiama informacija apie įsiteisėjusius administracinius sprendimus; 3. informacija skelbiama nei vienerius metus (jei kiti specialieji verslo priežiūrą reglamentuojantys įstatymai nenustato kitaip); 3. informacijos skelbimas nepažeistų asmens duomenų apsaugos, valstybės, tarnybos, profesinės, komercinės, kitos įstatymų saugomą paslaptį sudarančios ar kitos įstatymų saugomos informacijos apsaugos reikalavimų ir (ar) negalėtų neigiamai paveikti atliekamo ikiteisminio tyrimo.

Tokios informacijos viešinimu siekiama: pirmiausia, kad tiek pažeidimą padariusi, tiek ir kitos įmonės būtų prevenciškai atgrasomos nuo teisės pažeidimų darymo, siekiant išvengti neigiamo verslo partnerių ir visuomenės požiūrio, kuris gali daryti neigiamą įtaką ne tik ūkio subjekto reputacijai, bet ir jo pajamoms. Svarbu pažymėti, kad siekiant užtikrinti proporcingumo principo laikymąsi, siūlomu reguliavimu priežiūros institucijos įpareigojamos viešinti informaciją tik apie reikšmingus, didelę žalą sukėlusius pažeidimus, dėl kurių buvo taikytos griežčiausios poveikio priemonės (baudos, viršijančios už konkretaus pažeidimą įstatyme nustatytas baudos vidurkį arba licencijos stabdymas ir licencijos galiojimo naikinimas), taip sudarant išimtis tiems atvejams, kuomet tokios informacijos viešinimas būtų pernelyg griežta bausmė tiems subjektams, kurie padarė mažą žalą sukeliančius, mažareikšmius, dažnu atveju dėl netyčinio pobūdžio pažeidimus. Antra, priežiūros institucijoms - formuoti vienodą pažeidimų kvalifikavimo ir baudų taikymo praktiką, taip užtikrinti skaidrumo,

⁷ [Nutarimai | Konkurencijos taryba \(kt.gov.lt\)](https://kt.gov.lt/nutarimai)

⁸ [Atviri duomenys | Konkurencijos taryba \(kt.gov.lt\)](https://kt.gov.lt/atviri-duomenys)

⁹ [#1 Finansų rinkos dalyviai | Lietuvos bankas \(lb.lt\)](https://lb.lt/#1)

¹⁰ [Viešai skelbiami nurodymai ir poveikio priemonės - Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos \(lr.v.lt\)](https://www.audito.lt/veiklos-ir-poveikio-priemones)

¹¹ [VDAI sprendimai \(baudos, nurodymai ir kt.\) - Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija \(lr.v.lt\)](https://www.vdai.lt/sprendimai)

lygiateisiškumo principų įgyvendinimą, trečia, tokios informacijos viešinimas prižiūrimiems subjektams padėtų geriau suprasti teisės aktų reikalavimus ir jų taikymą, ketvirta, padėtų aktyviau įgyvendinti atvirų duomenų politiką ir kartu skatinti visuomenės sąmoningumą, nepakantumą pažeidimams, aktyvesnį visuomenės įsitraukimą į svarbių visuomenės interesų užtikrinimą.

Kiti verslo priežiūros srities pakeitimai.

Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnio 5 dalis numato pareigą priežiūros institucijoms viešai skelbti patvirtintus metinius patikrinimų planus (ir jų pakeitimus). Ši prievolė galioja jau nuo 2010 m. ir absoliuti dauguma priežiūros institucijų (41 iš 45) šį reikalavimą įgyvendina. Viešas patikrinimų planų paskelbimas leidžia ne tik laiku informuoti ūkio subjektą apie planuojamą jo veiklos patikrinimą, suteikia laiko tinkamai jam pasirengti, bet ir didina priežiūros veiklos skaidrumą, efektyvumą, stiprina visuomenės pasitikėjimą institucijų veikla, skatina didesnę institucijų ir verslo bendradarbiavimą ir pan. Tačiau įstatymas nenustato kokia informacija apie tikrinamą subjektą ir patikrinimo pobūdį turi būti skelbiama patikrinimų planuose. Taip pat, priežiūros institucijos, laikantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB reikalavimų, dalį aktualios informacijos (dėl fizinių asmenų, vykdančių ūkinę veiklą, asmens duomenų apsaugos) neviešindavo. Todėl įstatymo 33 straipsnio 5 dalyje nustatyta kokie duomenys, koku tikslu ir kokiais terminais gali būti skelbiami, taip įtvirtinant teisinį pagrindą tinkamam asmens duomenų viešinimui.

Viešojo administravimo įstatymo 30 straipsnio 7 dalyje galioja nuostata priežiūros institucijoms patikrinimą atlikti tik po to, kai jis registruojamas Priežiūros institucijų informacinėje sistemoje (toliau - PAIIS). Taip pat įstatymo 35 straipsnio 3 dalimi Vyriausybė įgaliojama patvirtinti tvarką, kuria vadovaujantis priežiūros institucijos turėtų vykdyti priežiūros veiklai reikalingų duomenų mainus PAIIS sistemoje. Šios nuostatos naikinamos, 2020 m. nutraukus PAIIS diegimo projektą. Priežiūros institucijų veiklos praktikoje priežiūros funkcijoms reikalingų duomenų mainai užtikrinami dvišalėmis bendradarbiavimo sutartimis.

Viešojo administravimo įstatymo projekte numatyta, kad keičiamas verslo priežiūros reguliavimas (t.y. Viešojo administravimo įstatymo projekto 14-19 str.) įsigalioja nuo 2025 m. lapkričio 1 d.

Tiek Viešojo administravimo įstatymo projekto, tiek Paslaugų įstatymo projekto įgyvendinamieji teisės aktai turėtų būti priimti 3 mėnesiai iki įsigaliojimo, kai įsigalioja ir atitinkamos įstatymų įgyvendinamos nuostatos, nes pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalį teisės aktai, keičiantys ar nustatantys naują ūkio subjektų veiklos ar jos priežiūros teisinį reguliavimą, paprastai įsigalioja gegužės 1 dieną arba lapkričio 1 dieną, tačiau visais atvejais ne anksčiau kaip po trijų mėnesių nuo jų oficialaus paskelbimo dienos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Atliktas išsamus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas išdėstytas atskirame dokumente.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Projektų įgyvendinimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Projektų įgyvendinimas sąlygos aiškesnes ir skaidresnes verslo sąlygas, mažiau biurokratinių kliūčių verslui pradėti ir vykdyti per vieningus licencijavimo proceso reguliavimo principus, sudarys geresnes sąlygas naudotis visomis vidaus rinkos teikiamomis galimybėmis kitų valstybių narių paslaugų teikėjams. Aiškesnis ir nuoseklesnis verslo priežiūros srities reglamentavimas prisidės prie spartesnės ir efektyvesnės pažangios priežiūros raidos.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
 Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Reikės priimti:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Licencijavimą nustatančių teisės aktų rengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

2. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymą „Dėl Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

Reikės pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 12 straipsnį, kad kontroliniai pirkimai atliekami Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nustatyta tvarka.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimą Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“ papildant numatomo licencijavimo atitikties Paslaugų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytiems principams tvarka.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimą Nr. 1389 „Dėl Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 1 d. nutarimą Nr. 1702 „Dėl Paslaugų ir gaminių kontaktinio centro veiklos ir bendradarbiavimo su Lietuvos Respublikos kompetentingomis institucijomis tvarkos aprašo ir Statybos srities gaminių kontaktinio centro bendradarbiavimo su valstybės institucijomis, pagal Vyriausybės priskirtą kompetenciją nustatančiomis esminiais statinių reikalavimus ir statinių techninius parametrus pagal statinių ar statybos produktų charakteristikų lygius ir klases, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“.

6. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymą Nr. 1V-644 „Dėl Viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo aprašymų rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Reikės pripažinti netekusiu galios:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimą Nr. 937 „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo ir Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Nustatomos naujos ar keičiamos sąvokos po derinimo pateiktos apriboti Valstybinei lietuvių kalbos komisijai ir įtraukti jas į Terminų banką.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Europos Sąjungos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos

nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymų įgyvendinimui reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Projektus, turės būti įvertinti ir esant neatitikimui pakeisti atskirų sričių licencijavimą reguliuojantys įstatymai ir licencijavimo taisyklės, užtikrinant jų atitiktį Viešojo administravimo įstatyme nustatytiems licencijavimo pagrindams, taip pat iki Projektų įsigaliojimo turės būti priimti Vyriausybės nutarimai ir ministro įsakymai:

1. Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimo Nr. 937 „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo ir Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimo Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimas.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimo Nr. 1389 „Dėl Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“ pakeitimas.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 1 d. nutarimo Nr. 1702 „Dėl Paslaugų ir gaminių kontaktinio centro veiklos ir bendradarbiavimo su Lietuvos Respublikos kompetentingomis institucijomis tvarkos aprašo ir Statybos srities gaminių kontaktinio centro bendradarbiavimo su valstybės institucijomis, pagal Vyriausybės priskirtą kompetenciją nustatančiomis esminius statinių reikalavimus ir statinių techninius parametrus pagal statinių ar statybos produktų charakteristikų lygius ir klases, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas.

5. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. 1V-644 „Dėl viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo aprašymų rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas.

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimo Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ pakeitimas.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Licencijavimą nustatančių teisės aktų rengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

2. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymas „Dėl Licencijų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įgyvendinus įstatymų projektus galės būti sutaupyta apie 1 mln. Eur, nes nereikės investuoti į administracinių sprendimų dėl licencijų priėmimo perkėlimą iš kitų valstybės informacinių sistemų ar registrų į LIS.

Licencijavimo procesų skaitmenizavimas ir prieinamumas per vieną langelį bus įgyvendintas Projekto metu, todėl papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Projektą numatoma įgyvendinti iš Europos Sąjungos (ES) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (Recovery and Resilience Facility, RRF) lėšų (Projektui įgyvendinti skiriama 2,581 mln. Eur).

Naujų licencijų, kurios nėra šiuo metu nėra įtrauktos į administracinių paslaugų katalogą, bet turės būti vedamos į LIS, yra apytiksliai 235. Dauguma informacinių sistemų, kurios skirtos licencijavimui, jau turi integracines sąsajas su LIS, todėl pradėjus vesti licencijų, kurios nebuvo anksčiau laikomos licencijomis, duomenis, tais atvejais išlaidos integracinių sąsajų sukūrimui būtų minimalios. Licencijų duomenis viešojo administravimo subjektai LIS taip pat gali perduoti sukuriant integracinius ryšius ir su DVS arba, kai licencijų per metus išduodama nedaug, duomenis į LIS galima įvesti tiesiogiai. Atsižvelgiant į tai, kad administracinių paslaugų skaitmenizavimas naudojantis RRF lėšomis sparčiai vyksta, preliminariais vertinimais išlaidos integracinių sąsajų sukūrimui galėtų siekti iki 100-150 tūkst. Eur.

Automatiškam licencijos būsenos pasikeitimui į negaliojančią licencijos turėtojai mirus arba ją išregistravus iš Juridinių asmenų registro įdiegti reikės apie 10 tūkst. Eurų.

Pažymėtina, kad administracinių paslaugų aprašymų vertimai į anglų kalbą ar kitą ES valstybės narės kalbą ir periodiniai atnaujinimai pasikeitus informacijai, vadovaujantis Bendrųjų skaitmeninių vartų reglamento 12 straipsnio ir 32 straipsnio 1 dalies c punktu gali būti atliekami finansuojant Europos Komisijai. Kiekvienais metais Europos Komisija numato finansavimą ir galimą išverti puslapių skaičių. Smulkūs vertimai, kai pasikeičia tik nedidelė dalis informacijos, pavyzdžiui, pasikeitus teisiniam reguliavimui, gali būti atliekami ir iš atitinkamų viešojo administravimo subjektų vidinių resursų.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Atliekant numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą vykdytos viešosios konsultacijos, jų ataskaita pateikta prie poveikio vertinimo atskirame dokumente.

Projektai viešai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje, siūlant suinteresuotiems ir kitiems asmenims teikti pastabas ir pasiūlymus.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno Eurovoc terminus, temas ir sritis

Licencija.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.